

KESTÄVYYSRAPORTOINNIN NYKYTILA SUOMESSA 2023

SISÄLLYS

3	Johdanto
4	Sanasto ja lyhenteet
6	Kyselytutkimuksen tarkoitus ja tausta
6	Tarkoitus
7	Tausta
9	Metodologia ja rajoitteet
10	Kyselytutkimuksen rajoitteet
11	Kestävyysraportoinnin vastuunjako organisaatioissa
14	Kestävyysraportoinnin nykytila ja tulevaisuuden raportointivaatimuksiin valmistautuminen
20	Kestävyysriskien hallinta
23	EU-taksonomia
26	Ilmasto
29	Viherpesu
35	Johtopäätökset
38	Yhteenveto

JOHDANTO

Kestävyystietoja koskevan sääntelyn nopeaa kehitystä ajaa organisaatioiden johdon ja ulkoisten sidosryhmien kuten sijoittajien ja rahoittajien tarve saada olennaista kestävyystietoa päätöksentekoaan varten. Organisaatioilta odotetaan analyysiä kestävyystekijöiden vaikutuksista liiketoimintaansa sekä toimintansa vaikutuksista kestävyystekijöihin. Nyt edellytetään myös entistä uskottavampaa ja ajantasaisempaa raportointia kestävyystekijöistä, eli vaikutuksista ympäristöön ja yhteiskuntaan.

Kyse ei ole pelkästään lainsäädännön kehityksestä. Yritysten toimintaympäristö on murroksessa, mikä synnyttää uusia mahdollisuuksia ja riskejä, ja samalla mullistuvat myös yrityksiin kohdistuvat odotukset. Läpinäkyvä raportointi antaa sidosryhmille mahdollisuuden tehdä mahdollisimman laadukkaaseen tietoon perustuvia päätöksiä. Lisäksi ennakoiva reagointi muuttuvaan sääntelyyn edistää siirtymää kohti kestävämpää liiketoimintaa.

Tämä kyselytutkimus tarjoaa katsauksen kestävyysraportoinnin nykytilaan ja käytäntöihin Suomessa. Kestävyysraportointi onkin muuttunut edelläkävijöiden sidosryhmien palvelumuodosta jokaista organisaatiota koskevaksi keskeiseksi tiedonannoksi. Hyvällä kestävyysraportoinnilla voidaan osoittaa, että vastuullisuus on integroitu luontevaksi osaksi koko yrityksen toimintaa ja että yritys luo arvoa myös hyvän kestävyuden suorituskyvyn kautta.

Tutkimuksen perusteella moni suomalainen yritys kehittää vastuullisuuden johtamista ja suorituskykyä vastaamaan kasvavia odotuksia. Matkaa on kuitenkin edessä, ja tukea etenkin muuttuvaan sääntelyn vaikutusten analysointiin ja niihin vastaamiseen kaivataan. Kyselytutkimus antaa myös organisaatioille mahdollisuuden tarkastella omaa toimintaansa suhteessa markkinakäytäntöihin. Toivomme, että tulokset innostavat yrityksiä kehittämään yhä kestävämpiä toimintamalleja sekä käytäntöjä niistä raportointiin.

Antoisia lukuhetkiä!

Tomas Otterström
Partner, Kestävä rahoitus- ja yritysvastuupalvelut, KPMG

ja

Kimmo Lipponen
Toimitusjohtaja, FIBS yritysvastuuverkosto

SANASTO JA LYHENTEET

Tässä raportissa esiintyvät seuraavat kestävyyyteen liittyvät termit ja lyhenteet. Sanaston tarkoitus on helpottaa tekstin ja aihepiirin ymmärtämistä sekä lisätä tuntemusta kestävyysraportoinnin aihepiiristä. Lisäksi lyhenteiden on tarkoitus sujuvoittaa raportin lukemista. Termeistä on saatavilla lisää tietoa myös myöhemmin tekstissä.

CSRD: Kestävyysraportointidirektiivi (Corporate Sustainability Reporting Directive, (EU) 2022/2464) on EU:n uusi kokonaisvaltainen kestävyysraportoinnin viitekehys, joka velvoittaa yritykset raportoimaan entistä laajemmin ja läpinäkyvämmiin kestävyyyteen liittyvistä tiedoista.

EFRAG: Euroopan tilinpäätösraportoinnin neuvoo-antava ohjausryhmä (European Financial Reporting Advisory Group), joka laati luonnokset kestävyysraportointistandardeiksi.

ESG: ESG tarkoittaa vastuullisuuden ja sen synonyyminä käytetyn kestävyiden eri osa-alueita: ympäristövastuu (Environment), yhteiskunnallinen / sosiaalinen vastuu (Social) ja hyvä hallintotapa (Governance).

ESRS: Kestävyysraportointistandardit (European Sustainability Reporting Standards, ESRS) määrittelevät CSRD:n tarkemman sisällön ja sisältävät yli sata ei-taloudellista tunnuslukua ja lisätietovaatimusta.

Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (The European Green Deal): Poliittika-aloitteiden paketti, joka esittelee keinot vihreän siirtymän ja hiilineutraalisuuden saavuttamiseksi EU:ssa.

EU-taksonomia: Taksonomia-asetus ((EU) 2020/852) luo kriteeristön sille, millaista liiketoimintaa voidaan pitää ympäristön kannalta kestäväenä. Tarkoituksena on ohjata rahavirtoja kestäviin kohteisiin.

Kaksinkertainen olennaisuus (double materiality):

CSRD edellyttää, että yritys arvioi sen olennaiset vaikutukset ympäristöön ja ihmisiin (vaikutusten olennaisuus) sekä toisaalta kestävyysseikoista johtuvat olennaiset taloudelliset riskit ja mahdollisuudet yritykselle (taloudellinen olennaisuus). Arvion perusteella määritellään olennaiset kestävyysseikat, jotka yrityksen tulee raportoida.

NFRD: Muun kuin taloudellisen tiedon direktiivi (Non-Financial Reporting Directive, (EU) 2014/95), joka velvoittaa listayhtiöt ja muut yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt raportoimaan kestävyystekijöistään.

SBTi: Science Based Targets initiative eli tieteeseen perustuvat ilmastotavoitteet -aloite auttaa yrityksiä asettamaan tieteeseen perustuvia päästövähennystavoitteita, jotka ovat linjassa Pariisin ilmastopimuksen kanssa.

SFDR: Kestävän rahoituksen tiedonantoasetus (Sustainable Finance Disclosure Regulation, (EU) 2019/2088), velvoittaa rahoitusmarkkina-toimijoita raportoimaan kestävyysliittymiä tietoja.

TCFD: Task Force on Climate-related Financial Disclosures on kansainvälinen raportointikehikko, jonka tavoitteena on lisätä ilmaston liittyvien riskien ja mahdollisuuksien läpinäkyvyyttä sijoittajille, lainantantajille ja vakuutusantantajille.

Vihherpesu: Viherpesulla tarkoitetaan harhaanjohtavia tai katteettomia ympäristöväitteitä, joilla pyritään antamaan yrityksestä, tuotteesta tai palvelusta todellisuutta kestävämpi kuva.

KYSELYTUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAUSTA

Tarkoitus

Kestävyysraportoinnin kyselytutkimuksen tavoitteena on luoda kokonaiskuva suomalaisten yritysten näkemyksistä ja valmiuksista kestävyysraportointiin liittyen. Lisäksi tutkimme raportoinnin kyvykkyyttä sekä aiheeseen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia Suomessa. Kyselytutkimuksen kohderyhmänä on FIBSin ja Finsifin jäsenet, joihin kuuluu noin 500 yritystä Suomessa. Kyselytutkimuksen avulla selvitetään yritysten valmiutta vastata tiukentuviin raportointivaatimuksiin, viherpesun hallinnan keinoja sekä sitä, miten hyvä kestävyysraportointi tukee viherpesuriskin välttämistä. Tutkimuksen tavoitteena on myös kartoittaa yritysten näkemyksiä kestävyysraportoinnin nykytilasta ja tulevaisuudesta.

Kyselytutkimuksessa on käytetty sanaa ”kestävyys”, ja se kattaa sen yhteydessä käytetyt synonyymit kuten ESG, vastuullisuus, yritysvastuu ja yhteiskuntavastuu.

Sana ”vastaajaorganisaatio” viittaa kyselytutkimukseen osallistuneisiin FIBSin ja Finsifin jäseniin.

Tausta

Kestävyysraportointidirektiivi CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive, (EU) 2022/2464) on EU:n uusi kokonaisvaltainen vastuullisuusraportoinnin viitekehys, joka tulee edellyttämään sovellusalaan kuuluvilta yrityksiltä aiempaa järjestelmällisempää ja läpinäkyvämpää kestävyysraportointia. Uudella sääntelyllä pyritään edistämään pääomien ohjautumista kestäviin sijoituskohteisiin, mikä edellyttää, että nykyistä useammat yritykset julkaisevat kattavampaa tietoa kestävyysnäkökohdista. Koska kyseessä on direktiivi, kunkin jäsenvaltion tulee implementoida se osaksi kansallista lainsäädäntöään. Suomessa direktiivistä on tällä hetkellä annettu luonnos hallituksen esitykseksi. Velvoitteet tulevat voimaan ajallisesti porrastettuna: ensimmäisinä julkistamisvelvollisia ovat pörssilistatut suuryritykset, joiden tulee julkistaa vuonna 2025 kestävyystietonsa vuodelta 2024. Tämän jälkeen direktiivin piiriin tulevat porrastetusti muut suuret yhtiöt, listatut pk-yhtiöt ja ei-eurooppalaiset emoyhtiöt, joilla on merkittävää toimintaa EU:ssa. Astuessaan voimaan CSRD korvaa edeltäjänsä eli muun kuin taloudellisen tiedon direktiivin NFRD:n (Non-Financial Reporting Directive, (EU) 2014/95).

Kestävyysraportoinnin yksityiskohtaisempi sisältö määritellään kestävyysraportointistandardeissa (European Sustainability Reporting Standards, ESRS), jotka Euroopan komissio hyväksyi heinäkuussa 2023 Euroopan tilinpäätösraportoinnin neuvoa-antavan ohjausryhmän (European Financial Reporting Advisory Group, EFRAG) luonnosten pohjalta. Yritysten tulee soveltaa CSRD:tä näiden standardien mukaisesti. Standardeja on 12, ja ne sisältävät yli sata ei-taloudellista tunnuslukua ja lisätietoa. Standardeista osa on pakollisia kaikille CSRD:n soveltamisalan yrityksille, ja loput on raportoitava, jos ne todetaan kaksinkertaista olennaisuutta koskevan arvion perusteella olennaisiksi. Vuoteen 2024 mennessä on tarkoitus julkaista lisää standardeja, joissa on alakohtaisia lisävaatimuksia.

Vastuulliseen liiketoiminnan yksi kulmakivistä on läpinäkyvä toiminta. Yhä useampi yritys kertoo jo avoimesti vastuullisuudestaan ja julkaisee säännöllisiä vastuullisuusraportteja. Vaikka erilaisia viitekehyksiä kestävyysraportoinnille on ollut olemassa, on pakottavan sääntelyn puute lisännyt viherpesun riskiä. Viherpesulla tarkoitetaan harhaanjohtavia tai katteettomia ympäristöväitteitä, joilla pyritään antamaan yrityksestä, tuotteesta tai palvelusta todellisuutta kestävämpi kuva. EU:n kestävyysraportointia koskevan sääntelyn yhtenä tavoitteena on osaltaan kitkeä viherpesua ja lisätä raportoinnin läpinäkyvyyttä.

Kestävyysraportoinnin kyselytutkimus toteutetaan ensimmäistä kertaa. Tutkimuksessa selvitetään yritysten valmiuksia CSRD:n mukaiseen raportointiin sekä aiheeseen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia Suomessa. Tutkimuksen avulla kartoitetaan myös yritysten kyvykkyyttä vastata tiukentuviin raportointivaatimuksiin sekä viherpesun hallinnan keinoja. Tutkimuksen loppuraportti auttaa luomaan kokonaiskuvaa suomalaisten yritysten näkemyksistä ja valmiuksista kestävyysraportoinnille.

FIBS (Finnish Business & Society) on Pohjoismaiden suurin yritysvastuuverkosto, kestävän liiketoiminnan vauhdittaja ja yritysten asiantuntijuuden kehittäjä. Autamme yhdistämään vastuullisuuden ja liiketoiminnan käytännön tasolla.

Finsif on vastuullisen sijoittamisen suunnannäyttäjä Suomessa. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää vastuullista sijoittamista, joka ottaa huomioon ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvät seikat varainhoidossa ja sijoituspäätöksiä tehtäessä. Finsif on myös kansainvälisesti aktiivinen ja on mukana vastuullisuusverkostojen yhteistyössä Pohjoismaissa ja Euroopassa. Finsif on tutkinut vastuullisen sijoittamisen nykytilaa Suomessa ja toteuttanut markkinaselvityksen vuosina 2018–2022 koskien vastuullisen sijoittamisen nykytilaa Suomessa. Selvitys on sisältänyt sekä laadullisia että määrällisiä kysymyksiä, ja vastaajina ovat toimineet Finsifin jäsenet. Kotimainen markkinaselvitys ja sen toistaminen trendien seuraamiseksi koetaan tärkeäksi, sillä tällöin voidaan esittää Suomen markkinalle räätälöityjä kysymyksiä. Eurosif on toteuttanut Euroopan laajuudella myös vastaavia vastuullista sijoittamista koskevia tutkimuksia vuodesta 2012 alkaen ja uusi markkinaselvitys vastuullisen sijoittamisen nykytilanteesta on sunnitteilla.

KPMG on kokenut vastuullisuuspalveluiden tuottaja ja laaja-alainen toimialaosaaja, joka toimii kansainvälisissä verkostoissa aktiivisena vastuullisuuden kehittäjänä. KPMG:n laajaan palveluvalikoimaan sisältyy muun muassa tuki strategiaprosesseihin, kestävä rahoitus ja vastuullinen sijoittaminen, vastuullinen liiketoiminta, rahoitus ja transaktiot, ympäristö- ja vastuullisuusarvioinnit yritysjärjestelyissä, vastuullisuusraportointi ja varmennus, tuki mm. ilmastonmuutoksen ja biodiversiteetin huomioimiseen sekä selvitykset ja markkina-analyysit kestävyysteemoihin liittyen. KPMG:n pitkän kokemuksen ja vahvan ammattitaidon avulla asiakkaat voivat saavuttaa merkittävää lisäarvoa esimerkiksi sijoitusten ja investointien, transaktioiden tai uuden liiketoiminnan kehittämisen kautta.

METODOLOGIA JA RAJOITTEET

Tutkimuksen aineisto kerättiin kesäkuun 2023 aikana suomenkielisellä online-kyselytutkimuksella. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat FIBSin ja Finsifin jäsenyritykset, jotka vastasivat kyselytutkimukseen sähköpostitse lähetetyn linkin kautta. Linkki kyselytutkimukseen lähetettiin jäsenyrityksen nimetylle yhteyshenkilölle, mutta organisaatio pystyi itse määrittämään tutkimukseen vastaavan henkilön.

Kyselytutkimus koostui yhteensä kuudesta alla luetellusta osa-alueesta, jotka sisälsivät sekä määrällisiä että laadullisia kysymyksiä. Laadullisten kysymysten vastaukset analysoitiin havainnoimalla vastauksista yhteisiä käsitteitä ja teemoja, ja ryhmittelemällä nämä laajempiin kategorioihin.

1. Taustatiedot

Osion tarkoituksena oli kerätä taustatietoja yrityksen toimialaan, kokoon ja kestäväyytyön resursointiin liittyen.

2. Raportoinnin nykytila ja tulevaisuuden raportointivaatimukseen valmistautuminen

Tämän osion tarkoituksena oli keskittyä kartoittamaan kestävyysraportoinnin systemaattisuutta, raportointiin käytettyjä resursseja sekä valmiutta raportoida tulevan kestävyysraportointidirektiivin mukaisesti. Lisäksi osio selvitti vastaajien näkemyksiä kestävyysraportointiin liittyvien haasteiden ja mahdollisuuksien osalta.

3. Riskienhallinta

Osiossa keskityttiin kartoittamaan jäsenyritysten kestävyysriskien tunnistamisen ja hallinnan tasoa sekä riskienhallintaan käytettyjä työkaluja.

4. EU-taksonomia

Osion tarkoituksena oli selvittää jäsenyritysten EU-taksonomia-raportoinnin tasoa sekä kartoittaa raportoitavia tunnuslukuja.

5. Ilmasto

Tämän osion avulla kerättiin tietoa ilmastoon liittyvästä raportoinnista, kuten päästöjen, ilmatoriskien- ja tavoitteiden raportoinnista sekä ilmastonmuutoksen ja yritysstrategian välisestä yhteydestä ja sen mahdollisesta sopeuttamisesta.

6. Viherpesu

Osiossa kartoitettiin vastaajien prosesseja ja toimenpiteitä viherpesun tunnistamiseksi, ehkäisemiseksi ja hillitsemisemiseksi sekä arvioimiseksi ja seuraamiseksi.

Kyselytutkimuksen rajoitteet

Tutkimukseen kohderyhmänä olivat FIBSin tai Finsifin jäsenyritykset, mikä kattaa noin 500 suomalaista yritystä. Kyselyyn vastanneita organisaatioita oli yhteensä 54, joten kyselytutkimus ei kuvaa kattavasti kaikkien suomalaisten yritysten näkemyksiä ja valmiuksia kestävyysraportoinnille, taikka aiheeseen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia, joita yritykset ovat kohdanneet.

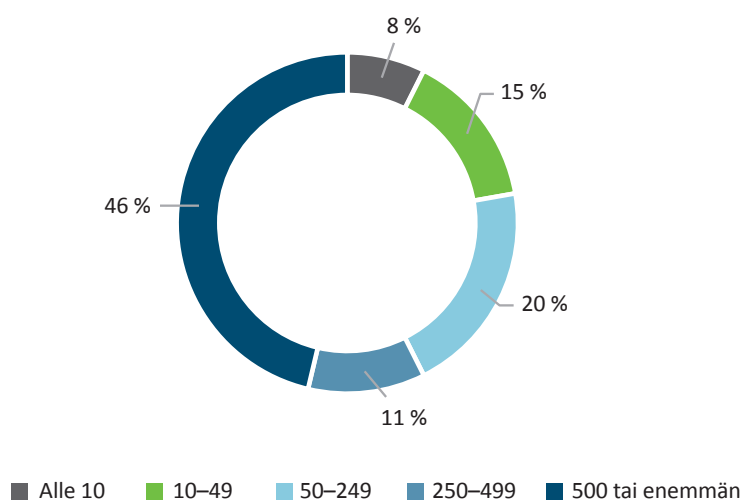
Tutkimukseen vastanneet organisaatiot saivat itse päättää kyselytutkimukseen vastaavan henkilön. Tästä johtuen vastaajina on voinut olla eri tasoisia asiantuntijoita, joilla on ollut erilainen tietämys tutkimuksen eri osa-alueista. Tästä syystä kysymykset muotoiltiin mahdollisimman selkeiksi ja lyhenteet sekä tutkimuksessa käytetyt termit selitettiin. On kuitenkin mahdollista, että vastaajat ovat tulkinneet kysymyksiä eri tavalla.

KESTÄVYYSRAPORTOINNIN VASTUUNJAKO ORGANISAATIOISSA

Vuoden 2023 kestävyysraportoinnin kyselytutkimus kuvaa kestävyysraportoinnin nykytilaa ja vastaajaorganisaatioiden käytäntöjä sekä toimintatapoja Suomessa vuonna 2023. Se myös tarkastelee ja avaa lukijoille vastaajaorganisaatioiden näkemyksiä raportoinnin kyvykkyydestä sekä aiheeseen liittyvistä haasteista ja mahdollisuuksista. Tutkimuksen avulla selvitettiin myös vastaajaorganisaatioiden valmiutta vastata tiukentuviin kestävyysraportointivaatimuksiin sekä keinoja estää viherpesua.

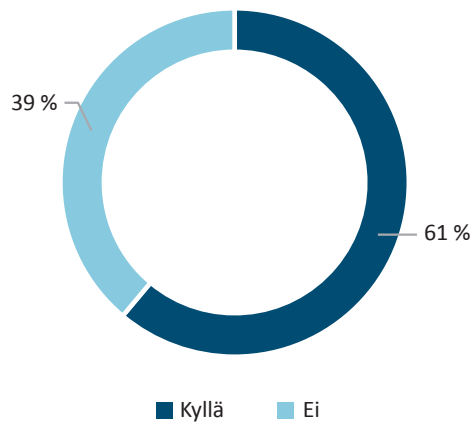
Tämän osion tarkoituksena oli kerätä taustatietoja yrityksen toimialaan, kokoon ja kestävyystyön resursointiin liittyen. Tutkimuksen vastaajaorganisaatiot toimivat kattavasti eri toimialoilla. Vastauksia saatiin eniten sijoitustoiminnan ja teollisuuden (B2B, Business to Business) alalta (13 % vastaajaorganisaatioista per toimiala). Rakentaminen ja kiinteistötoiminta sekä teollisuus (B2C, Business to Consumer) käsittivät seuraavaksi suurimman osuuden vastaajista, kumpikin 9 % osuudella.

Vastaajaorganisaatioista suurin osa työllisti 500 henkilöä tai enemmän (46 % vastaajaorganisaatioista). Myös pienemmän henkilöstön organisaatioita oli vastaajien joukossa. Niiden osuus kaikista vastaajaorganisaatioista oli lähes yhtä suuri.

Kuva 1. Kuinka monta henkilöä yrityksenne työllistää?

Kysymysten 2–4 pohjalta arvioitiin, kuinka suuri osa vastaajaorganisaatioista tulee kuulumaan CSRD:n piiriin. Vastauksista kävi ilmi, että yli puolet vastaajista (61 %) tulevat olemaan velvollisia raportoimaan CSRD:n mukaisesti.

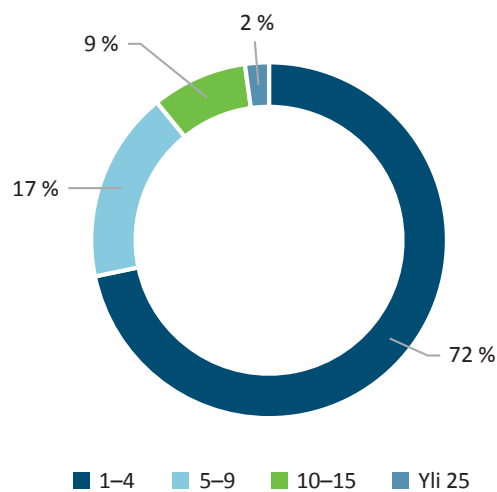

Kuva 2. Onko yrityksenne CSRD-velvollinen? (arvioitu)

Vastaajaorganisaatioista 86 % kertoi, että sillä on nimetty kestävyysvastuuhenkilö tai -henkilöitä.

Kysyttäessä kuinka monesta henkilöstä yrityksen kestävyystiimi koostuu, vastaajaorganisaatioista 60 % ilmoitti, että heidän kestävyystiimissään työskentelee 1–4 henkilöä. Kestävyystiimin koon kasvaessa harvempi vastaajaorganisaatio mainitsi, että sillä on erillinen kestävyystiimi: esimerkiksi 5–9 hengen kestävyystiimejä oli 17 % vastaajista ja 10–15 hengen tiimejä raportoitiin olevan 9 %:lla vastaajaorganisaatioista.

Yli kymmenen hengen kestävyystiimin vastaajaorganisaatioista kaikissa oli yli 500 henkilöstön jäsentä. Kuitenkin yli 500 hengen organisaation joukkoon mahtui myös sellaisia kestävyystiimejä, joissa oli alle kymmenen jäsentä.

Kuva 3. Kuinka monesta henkilöstä kestävyystiiminne koostuu?

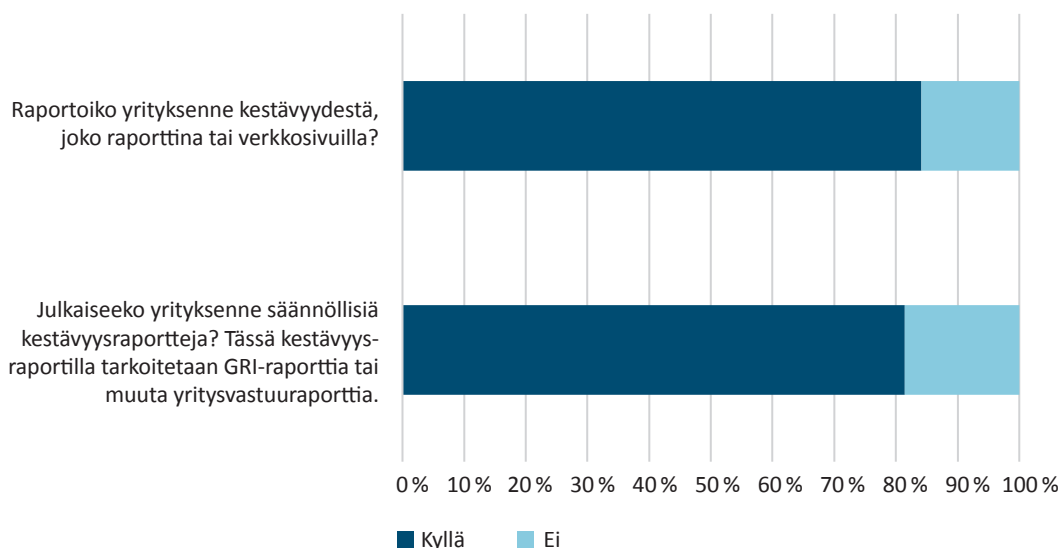

Selvä enemmistö vastaajaorganisaatioista ilmoitti yrityksen kestävyystiimin kooksi 1–4 henkeä riippumatta vastaajaorganisaation henkilöstömäärästä. Esimerkiksi alle kymmenen hengen vastaajaorganisaatioista 75 % ilmoitti, että heillä on 1–4 hengen kestävyystiimi, kun taas 50–249 työntekijän vastaajaorganisaatioista 80 %:lla ja 250–499 työntekijän vastaajaorganisaatioista kaikilla oli 1–4 hengen kestävyystiimi. 48 % yli 500 työntekijän vastaajaorganisaatioista on 1–4 hengen kestävyystiimi.

Avoimista vastauksista käy ilmi, että organisaatioissa on erilaisia käytäntöjä siitä, kenen vastuualueelle kestävyysteemat ja vastuullisuus kuuluu. Osalla vastaajaorganisaatioista oli nimetty yksi vastuullisuusasiantuntija tai -johtaja, kun taas osalla vastuullisuuteen liittyviä tehtäviä oli sisällytetty osaksi muuta työnkuvaa.

KESTÄVYYSRAPORTOINNIN NYKYTILA JA TULEVAISUUDEN RAPORTOINTIVAATIMUKSIIN VALMISTAUTUMINEN

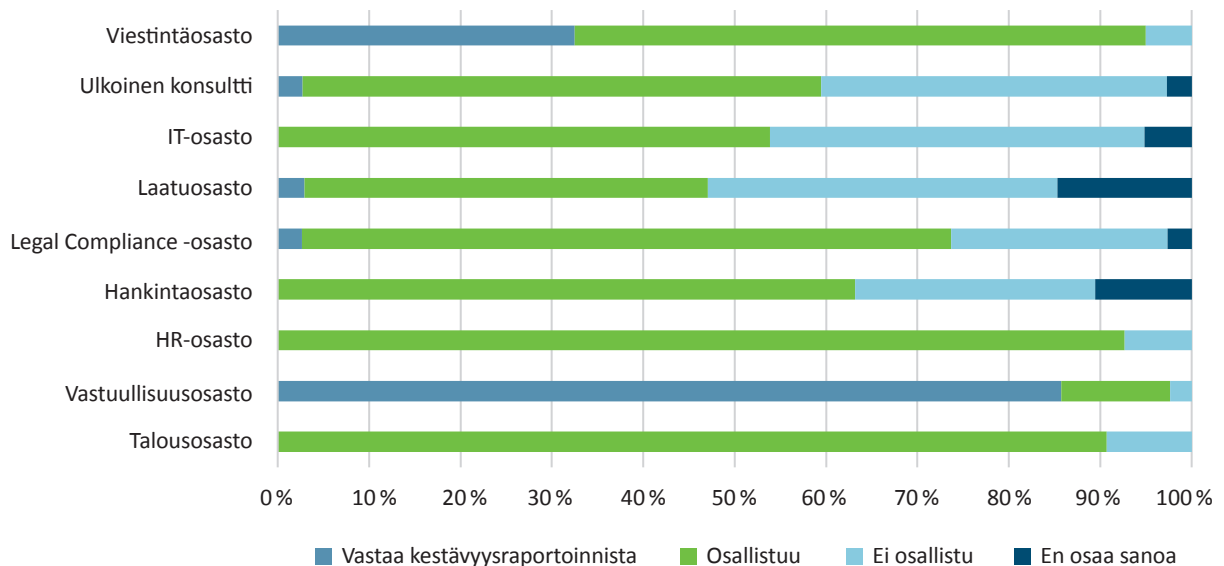
Kestävyysraportoinnin nykytilaa koskevassa osiossa tarkoituksena oli kartoittaa muun muassa vastaajaorganisaatioiden kestävyysraportoinnin nykytilaa, raportointiin käytettyjä resursseja sekä valmiutta raportoida tulevan kestävyysraportointia koskevan sääntelyn mukaisesti. Lisäksi osio selvitti vastaajien näkemyksiä kestävyysraportointiin liittyvien haasteiden ja mahdollisuuksien osalta.

Kuva 4. Julkisen kestävyysraportoinnin tila

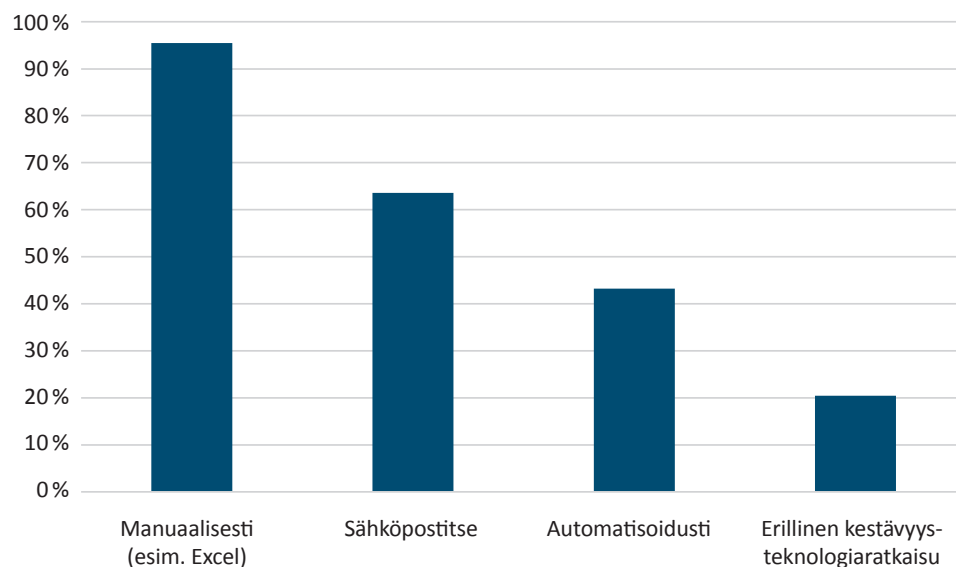
Kaikkineen 81 % prosenttia vastaajista kertoi raportoivansa jo nykyisellään kestävydestä, joko raporttina tai verkkosivuilla, ja näistä 84 % kertoi julkaisevansa säännöllisiä kestävyysraportteja. Niiden yritysten joukossa, jotka vastasivat jompaankumpaan tai kumpaankin ei, oli kuitenkin myös useita keskisuuria ja suuria yrityksiä, jotka tulevat lähivuosina CSRD:n piiriin. Erityisesti näille yrityksille CSRD:n mukaisen kestävyysraportoinnin valmistelu tulee oletettavasti olemaan valtava ponnistus. Tutkimus antaa viitteitä siitä, että moni organisaatio on vasta aloittelemassa CSRD:n mukaiseen kestävyysraportointiin valmistautumista, eikä kaikkiin sääntelyn velvoitteisiin ja vaatimustasoon ei ole välttämättä vielä täysin perehdytty.

Yhteensä 44 % vastaajaorganisaatiota kertoi julkaisevansa säännöllisiä kestävyysraportteja. Niistä valtaosassa kestävyysraportoinnista vastasi vastuullisuus- tai viestintäosasto yksin tai yhdessä jonkin muun osaston kanssa. Yhdessä vastaajaorganisaatiossa vastuullisuus- ja laatuosasto olivat vastuussa kestävyysraportoinnista, ja yhdessä vastaajaorganisaatiossa kestävyysraportoinnista oli vastuussa ulkoinen konsultti yksin. Kaksi vastaajaorganisaatiota ei valinnut minkään kohdalle, että vastaisi raportoinnista. Näiden lisäksi myös moni muu osasto vastaajaorganisaatioissa osallistuu raportoinnin valmisteluun. Kolme valmisteluun muuten yleisimmin osallistuvaa osastoa kyselyn perusteella olivat 1. talousosasto, 2. HR-osasto ja 3. Legal- tai Compliance -osasto. Tämä ei sinänsä ole yllättävää, sillä kestävyysraportoinnin viime vuosien trendi on ollut raportoinnin määrän ja laatuvaatimusten nostaminen lähemmäs taloudellisen raportoinnin tasoa, mitä CSRD tulee entisestään vauhdittamaan. Näin ollen onkin oletettavaa, että esimerkiksi talousosaston merkitys kestävyysraportoinnin valmistelussa tulee jatkossa kasvamaan entisestään.

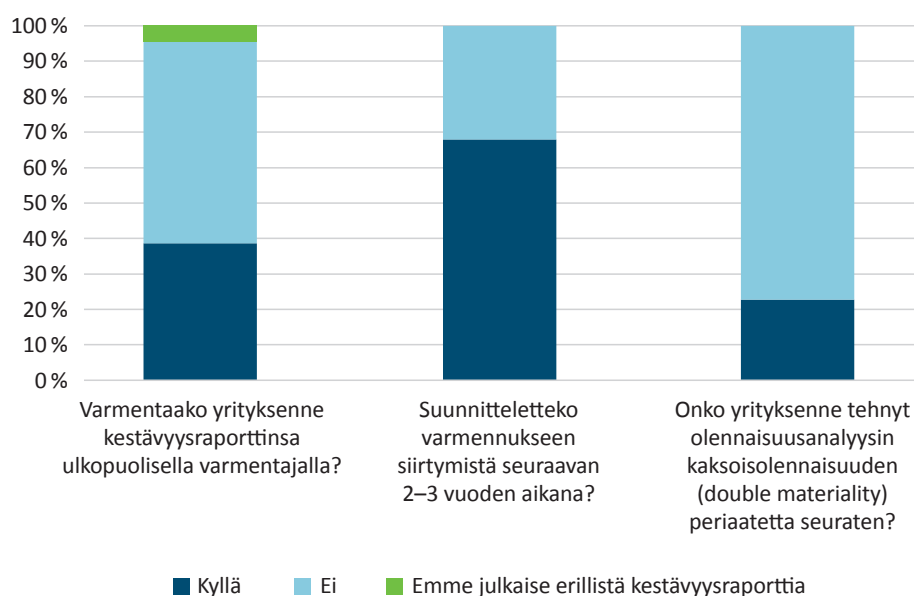
Kuva 5. Ketkä yrityksessänne osallistuvat kestävyysraportin tai muun kestävyysraportoinnin valmisteluun?

Vastausten perusteella datankeruu kestävyysraportointia varten tapahtuu yrityksissä vielä pitkälti manuaalisesti. Itse asiassa jopa 95 % vastaajista kertoi keräävänsä dataa ainakin osittain manuaalisesti. Hyvin yleistä oli erityisesti datan kerääminen sähköpostitse, mitä harjoitti edelleen 64 % vastaajista. Toisaalta kehitystä automatisoinnin suuntaan on myös havaittavissa, sillä moni vastaaja kertoi, että raportointia on jo osittain automatisoitu. Kaikkineen 41 % kertoi datankeruun olevan jo ainakin osittain automatisoitua, ja 16 %:lla oli käytössään jonkinlainen kestävyys-tekniikaratkaisu.

Kuva 6. Miten keräätte raportoitavaa kestävyysdataa?

Yksi CRSD:n mukanaan tuoma muutos kestävyysraportointiin on myös kestävyysraporttien pakollinen ulkoinen varmennus. Tältä osin vaikuttaisi siltä, että yrityksillä on vielä verrattain paljon tekemistä varmennuksen piiriin siirtymisessä. Kestävydestä raportoivista yrityksistä valtaosa ei nimittäin vielä nykyisellään varmenna kestävyysraporttiaan ulkopuolisella varmentajalla (58 %). Toisaalta CSRD:n vaikutus näkyy jo siinä, että näistä yrityksistä suurin osa (65 %) kertoo kuitenkin suunnittelevansa varmennuksen piiriin siirtymistä seuraavan 2–3 vuoden aikana. CSRD:n myötä varmennettavan tiedon määrä tulee kasvamaan merkittävästi myös niiden yritysten osalta, jotka jo varmentavat joitakin kestävyystietoja.

Kuva 7. Kestävyysraportoinnin varmennus ja kaksinkertainen olennaisuus

Pakollisen varmennuksen lisäksi CSRD tuo mukanaan myös velvoitteen tehdä niin sanottu olennaisuusarviointi kaksinkertaisen olennaisuuden periaatetta noudattaen (double materiality assessment), joka määrittää jatkossa kunkin yrityksen olennaiset raportoitavat tiedot. Tältä osin vain noin viidesosa (22 %) kestävydestä raportoivista yrityksistä vastasi jo tehneensä CSRD:n mukaisen olennaisuusarvioinnin kaksinkertaisen olennaisuuden periaatetta noudattaen. Mielenkiintoisesti tässä joukossa oli sekä isompia että pienempiä yrityksiä, jotka tulevat CSRD:n piiriin eri aikoihin, ja toisaalta moni isompi ensimmäisten joukossa CSRD:n piiriin tuleva yritys ilmoitti, ettei tällaista arviota ole vielä tehty.

Kyselyssä annettiin vastaajille myös mahdollisuus kertoa omin sanoin kestävyysraportoinnin suurimmista haasteista ja mahdollisuuksista yrityksessä. Tältä osin raportoinnin ehdottomasti suurimpina *haasteina* esiin nousivat datan laatuun, keräämiseen ja saatavuuteen liittyvät haasteet, jotka nostettiin esiin jopa 68 %:ssa avoimista kommentteista. Muita useasti esiin tulleita haasteita olivat resurssien puute, yhteistyö eri tiimien välillä ja raportoinnin sisäinen organisointi, varmennettavan tiedon määrän valtava kasvu, osaamisen puute sekä useiden eri raportointikehikkojen kehittymisen seuraaminen ja noudattaminen.

Kestävyysraportoinnin suurimpina *mahdollisuuksina* sen sijaan koettiin laajenevan kestävyysraportoinnin seurauksena tapahtuva organisaation ja toimintatapojen kehitys (57 % avoimen kommentin jättäneistä yrityksistä), yritysten vastuullisuustyön vauhdittuminen (32 %) ja raportoinnin läpinäkyvyyden ja laadun parantuminen (29 %). Näiden lisäksi vastaajat nostivat esiin ainakin sitoutuneemman henkilöstön, vastuullisuusteemojen nousun johtoryhmän ja hallituksen agendalle (ja sitä kautta aidosti osaksi strategiaa ja liiketoimintaa), sijoittajien tiedonsaannin parantumisen sekä kestävyysasioiden nousun vahvemmin osaksi taloushallintoa ja olemassa olevia prosesseja. Näin ollen vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että kestävyysraportoinnilla voi parhaimmillaan olla suuriakin vaikutuksia yrityksen toimintatapoihin ja vastuullisuustyön jalkauttamiseen organisaatiossa laajemmin.

"Raportoinnin kehittäminen auttaa kehittämään ja jäsentämään myös liiketoimintaa ja organisaatiota."

– Kyselytutkimuksen vastaaja

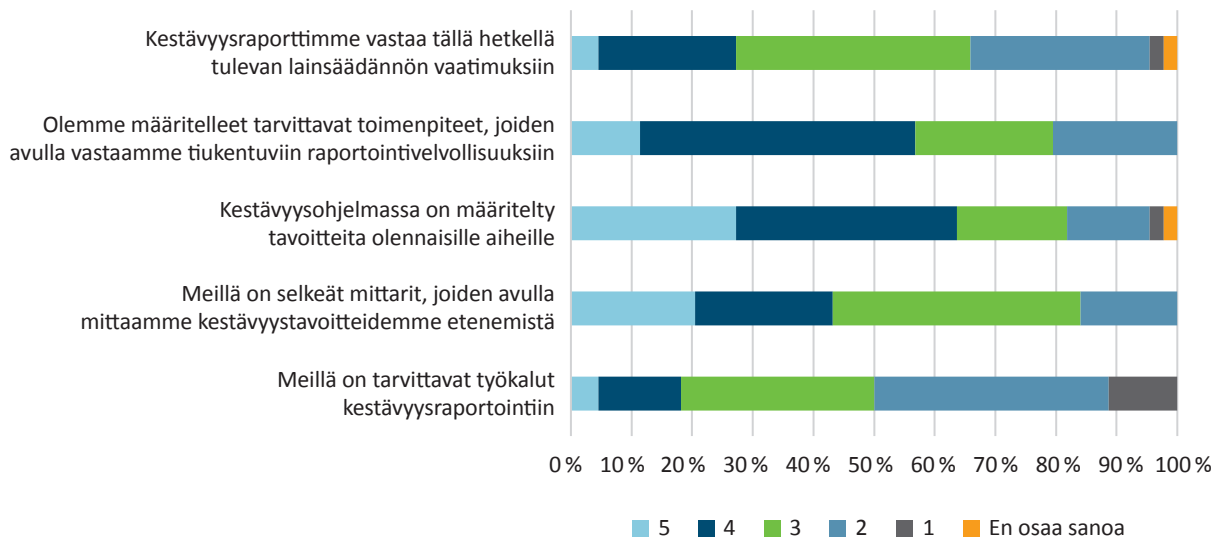
Edellä mainittujen lisäksi vastaajille annettiin myös mahdollisuus jättää yleisiä avoimia kommentteja kestävyysraportointiin liittyen. Moni vastaajaorganisaatio korosti sitä, että yritys on vielä alussa kestävyysraportoinnissa tai että heillä on vielä paljon tekemistä tulevaa lainsäädäntöä silmällä pitäen. Muutama vastaaja nosti jopa esiin tulevien vaatimusten ylivoimaisuuden sekä hankaluuden pysyä kasvavien vaatimusten perässä. Lisäksi avoimia kommentteja jätettiin esimerkiksi liittyen siihen, miten vastuu raportoinnista on jaettu organisaatiossa, minkä raportointiviitekehysten mukaan yritys raportoi sekä miten datan keräys on yrityksessä järjestetty. Tältä osin vastaukset vaihtelivat, mutta uudet teknologiaratkaisut koettiin kaikkineen tärkeiksi uusiin vaatimuksiin vastaamisessa.

"Omalla toiminnallamme voimme osoittaa, kuinka vastuullinen liiketoiminta voi olla taloudellisesti kannattavaa ja näyttää edelläkävijyyttä toimialalle. Kestävyysraportointi osoittaa tekojemme laajuuden ja viestii sijoittajille kehityksestämme. Vaikutamme kestävämpien käytäntöjen yleistymiseen vaatimalla toimittajilta kestävyyden kannalta parempia materiaaleja sekä läpinäkyvää ja vastuullista arvoketjua."

– Kyselytutkimuksen vastaaja

Viimeisenä kestävyysraportoinnin nykytilaa koskevassa osiossa kartoitettiin vastaajien näkemystä oman organisaationsa kestävyysraportoinnin nykytilasta. Siinä vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka hyvin yrityksen kestävyysraportointi vastaa viittä eri väittämää asteikolla 1 (ei ollenkaan) – 5 (erittäin hyvin). Tältä osin ensimmäinen väittämä oli *"Kestävyysraportointimme vastaa tällä hetkellä tulevan lainsäädännön vaatimuksiin"* ja sen osalta vastausten keskiarvoksi tuli 2,95 pistettä. Kaikista suosituin vastausvaihtoehto oli 3, ja vain kaksi yritystä valitsi vastausvaihtoehdon 5. Näin ollen lähes kaikilla yrityksillä on vielä tekemistä tulevien raportointivaatimusten täyttämässä.

Toisena vastaajilta kysyttiin, miten hyvin heidän organisaationsa toiminta vastaa seuraavaa väitettä: *"Kestävyysohjelmassa on määritellyt tavoitteita olennaisille aiheille"*. Tältä osin vastaukset olivat edellistä positiivisempia, ja valtaosa vastaajista valitsikin vastausvaihtoehdon 4 tai 5 (66 %). Kaikkien vastausten keskiarvo oli myös kaikista väitteistä paras, 3,75 pistettä.

Kuva 8. Miten kuvailisit yrityksenne kestävyysraportoinnin nykytilaa asteikolla 1 = Ei ollenkaan, 5 = Erittäin hyvin

Kolmas väittämä koski vastaajaorganisaatioiden toimenpiteitä tuleviin raportointivaatimuksiin vastaamiseksi: *”Olemme määritelleet tarvittavat toimenpiteet, joiden avulla vastaamme tiukentuviin raportointivelvoitteisiin”*. Tältä osin tilanne näyttää myös verrattain hyvältä, sillä suosituin vastausvaihtoehto oli 4 (47 % vastaajista), eikä yksikään yritys valinnut vaihtoehtoa 1. Myös vastausten keskiarvo oli melko korkea (3,49 pistettä), mikä kertoo siitä, että tulevan sääntelyn vaatimuksiin on herätty ja niihin on alettu valmistautua.

Neljäntenä vastaajilta kysyttiin, miten hyvin heidän organisaationsa toiminta vastaa seuraavaa väitettä: *”Meillä on selkeät mittarit, joiden avulla mittaamme kestävyystavoitteidemme etenemistä”*. Myös tältä osin tulokset olivat verrattain hyviä ja vastausten keskiarvo oli niin ikään 3,49 pistettä. Suosituin vastausvaihtoehto oli 3 (40 % vastaajista), mutta toisaalta yksikään yritys ei valinnut vaihtoehtoa 1. Siten vastaajayritysten mittarit vaikuttaisivat olevan kaikkineen melko hyvällä tasolla, vaikka niissä onkin vielä parannettavaa.

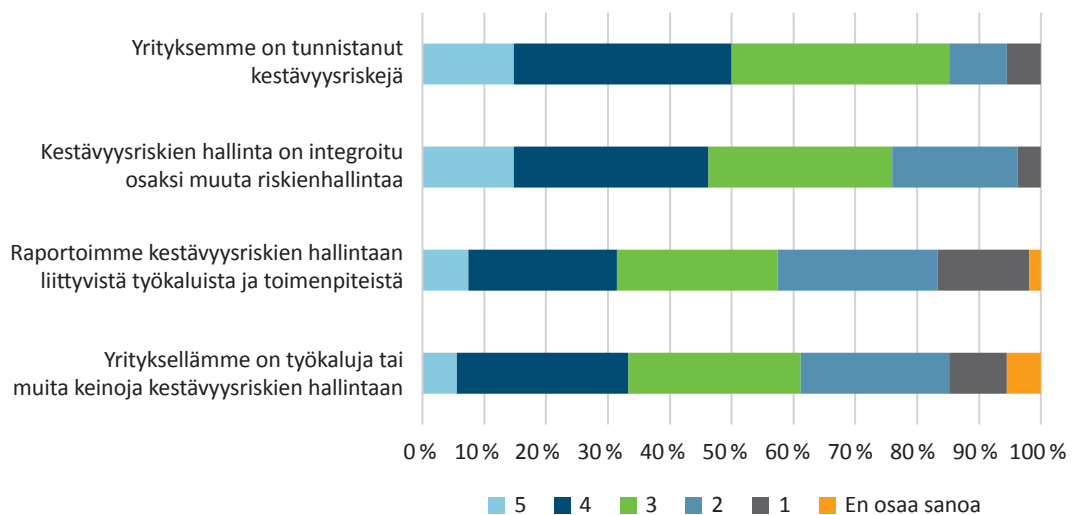
Viimeisenä väittämänä vastaajia pyydettiin arvioimaan seuraavaa väitettä: *”Meillä on tarvittavat työkalut kestävyysraportointiin”*. Kuten myös muualla kyselyssä kävi ilmi, tämä on aihe, joka koettiin vastaajayrityksissä erityisen haastavaksi, ja se näkyi myös tämän kysymyksen tuloksissa. Vastausten keskiarvoksi tuli nimittäin 2,6 pistettä ja kaikista suosituin vastausvaihtoehto oli 2 (40 % vastaajista). Tämä kysymys sai myös eniten 1-vastauksia ja vain kaksi yritystä valitsi vaihtoehdon 5. Vastaajaorganisaatiot kaipaavat siis parempia työkaluja kestävyysraportoinnin tueksi.

”Meillä ei ole asetettu erillisiä kestävyystavoitteita. Vastuullisuus on sisäänrakennettu yhtiömme missioon, ydintehtävään ja päivittäiseen tekemiseen. Valmistautumisessa tulevaan raportointivaatimukseen on vielä kuitenkin paljon tehtävää.”

– Kyselytutkimuksen vastaaja

KESTÄVYYSRISKIEN HALLINTA

CSRD:n mukaan yritysten tulee raportoida liiketoimintansa olennaisista ympäristöön ja yhteiskuntaan liittyvistä vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista sekä näiden tunnistamisen, arvioinnin ja hallinnan prosesseista. Raportoidun informaation on katettava yrityksen koko arvoketju. Tästä syystä myös kyselytutkimuksen osana selvitettiin kestävyysriskien hallintaa organisaatioissa. Kysymykset käsittelivät kestävyysriskien tunnistamista, riskienhallinnan prosesseja, kestävyysriskien hallinnan työkaluja sekä työkaluista raportointia.

Kuva 9. Miten kuvailisit yrityksenne kestävyysriskien hallintaa asteikolla 1 = Ei ollenkaan, 5 = Erittäin hyvin

Kestävyysriskejä on yleisesti ottaen tunnistettu vastaajaorganisaatioissa hyvin. Vastaajaorganisaatioita pyydettiin kuvailemaan kestävyysriskien hallintaa organisaatiossa vastaamalla viiteen eri väittämään asteikolla 1 (ei ollenkaan) – 5 (erittäin hyvin). Ensimmäinen väittämä oli ”Organisaatiomme on tunnistanut kestävyysriskejä”, ja sen mukaan 94 % vastaajista oli tunnistanut riskejä. Vain 6 % ei ollut tunnistanut lainkaan kestävyysriskejä. Suositummat vastausvaihtoehdot olivat 3 ja 4 (70 % vastauksista), ja vastausten keskiarvo oli 3,44 pistettä.

Toinen väittämä oli ”Kestävyysriskien hallinta on integroitu osaksi muuta riskienhallintaa”. Suositummat vastausvaihtoehdot olivat jälleen 3 ja 4 (61 % vastauksista) ja keskiarvo 3,33 pistettä. Kestävyysriskien hallinta on siis integroitu melko hyvin osaksi muuta riskienhallintaa organisaatioissa. Toisaalta 24 % vastaajista oli valinnut vaihtoehdon 1 tai 2, eli kestävyys-

riskien hallintaa ei ole integroitu lainkaan osaksi muuta riskienhallintaa tai sitä on integroitu vain vähän. Kysymys ei kuitenkaan tällaisenaan antanut suoraan mahdollisuutta täsmentää, millä tavoin kestävyysriskien hallinta on järjestetty vastaajaorganisaatioissa. Kyselyssä tarjottiin kuitenkin mahdollisuus vastata avoimeen kysymykseen kestävyysriskien hallinnasta, jolloin vastaajaorganisaatiot pystyivät avaamaan tarkemmin kestävyysriskien hallinnan prosesseja organisaatioissaan.

"Teemme riskikartoitusta vuosittain sekä tarpeen vaatiessa useammin."

– Kyselytutkimuksen vastaaja

Tutkimuksen perusteella vastaajaorganisaatioissa on tarve kestävyysriskien hallinnan työkalujen kehittämiselle ja jatkossa niistä raportoinnille. Kolmas väittämä koski raportointia: *"Raportoimme kestävyysriskien hallintaan liittyvistä työkaluista ja toimenpiteistä"*. Vastausten keskiarvo oli 2,78 pistettä, ja suosituimmat vastausvaihtoehdot olivat 2 ja 3. Vaihtoehdon "En osaa sanoa" oli valinnut 2 % vastaajista. Vastaajaorganisaatioissa raportoidaan siis kestävyysriskien hallintaan liittyvistä toimenpiteistä toistaiseksi vähän tai jonkin verran. Viimeisen väittämän *"Organisaatiollamme on työkaluja tai muita keinoja kestävyysriskien hallintaan"* suosituimmat vastausvaihtoehdot olivat 3 ja 4 (56 % vastauksista), mutta vastausten keskiarvo oli vain 2,80 pistettä. Tämän väittämän kohdalla 6 % vastaajista oli valinnut vaihtoehdon "En osaa sanoa". Näin ollen voidaan todeta, että osalla vastaajaorganisaatioista on käytössään jonkin verran työkaluja ja keinoja kestävyysriskien hallintaan, mutta raportointia riskienhallinnan työkaluista tehdään vielä melko vähän. CSRD vaatii kuitenkin jatkossa yrityksiltä entistä määrällisempää ja standardoidumpaa raportointia, jonka yhteydessä tulee raportoida kestävyysriskien hallinnan prosesseista sekä käytössä olevista työkaluista ja toimenpiteistä.

36 %:lle avoimeen kysymykseen vastanneista vastaajaorganisaatioista kestävyysriskit ja niiden hallinta olivat uusia aiheita. 18 % avoimeen kysymykseen vastanneista kertoi, etteivät he vielä raportoi tai dokumentoi riskienhallintaa tai toimenpiteitä, ja 9 % avoimeen kysymykseen vastanneista kertoi rakentavansa parhaillaan riskienhallintaprosessia. 54 % avoimeen kysymykseen vastanneista kertoi, että kestävyysriskien hallinnan suhteen on jo tehty toimenpiteitä. Toimenpiteinä mainittiin mm. ISO14001 -sertifikaatti, TCFD- ja TNFD-viitekehykset sekä vuosittainen ESG-riskiraportti. Lisäksi todettiin, että kestävyysriskien hallinta on integroitu vastaajaorganisaation toimintaan. Avoimet kommentit ovat hyvin linjassa aiempien kestävyysriskejä käsitelleiden kysymysten kanssa: Kestävyysriskien hallinnan merkitys on jossain määrin tunnustettu, mutta vakiintuneet käytännöt hakevat vielä muotoaan.

"Kestävyysriskien hallinnan pitäisi olla luonnollinen osa muuta riskienhallintaa. Tämä toteutuu organisaatiossamme melko hyvin."

– Kyselytutkimuksen vastaaja

CSRD:n mukaisen kestävyysraportoinnin tulisi kattaa yrityksen merkityksellisimmät ympäristöön ja yhteiskuntaan kohdistuvat vaikutukset sekä näistä yritykselle aiheutuvat riskit ja mahdollisuudet. Vastajaorganisaatioilta kysyttiin aiemman väittämän lisäksi tarkemmin sitä, millaisia kestävyysriskejä ne ovat tunnistaneet, mikäli niitä oli tunnistettu. Selvästi eniten mainintoja, 48 %, keräsi ilmastonmuutos ja siihen liittyvät riskit. Ilmastoon ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvistä riskeistä tunnistettiin esimerkiksi luontokato, raaka-aineiden riittävyys, sään ääri-ilmiöt ja materiaalien kierrätettävyys. 29 % vastauksista sisälsi maininnan sosiaalisista riskeistä. Tunnistettuja sosiaalisia riskejä olivat esimerkiksi ihmisoikeusriskit ja työturvallisuus koko toimitusketjun osalta. Lisäksi hyvään hallintotapaan liittyviä riskejä tunnistettiin 19 %:ssa avoimen vastauksen jättäneissä vastaajaorganisaatioissa. Hyvän hallintotavan riskeinä mainittiin esimerkiksi lahjonta, sisäpiiritiedon väärinkäyttö ja Code of Conduct -rikkomukset. Näiden nähtiin olevan kytköksissä myös maineriskiin. Kaiken kaikkiaan vastaajaorganisaatiot tunnistivat useita erilaisia ympäristöön ja yhteiskuntaan tai ympäristöstä ja yhteiskunnasta yritykseen kohdistuvia taloudellisia ja operationaalisia riskejä sekä maineriskejä. Myös hallinnolliset riskit, regulaatoriset riskit, markkinarismit, teknologiariskit ja oikeudelliset riskit tunnistettiin ja mainittiin erillisinä riskikategorioina.

CSRD velvoittaa yritykset raportoimaan kestävyysriskien hallinnasta ja prosessista olennaisten kestävyysriskien, vaikutusten ja mahdollisuuksien arvioimiseksi. Monella vastaajaorganisaatioista onkin jo käytössään prosessi tai työkalu kestävyysriskien arvioimiseksi. Vastajaorganisaatioita pyydettiin kertomaan omin sanoin, millaisia työkaluja tai muita keinoja niillä on käytössä kestävyysriskien hallintaan. Keskeisimpänä työkaluna tunnistettiin riskien arviointi (41 % kysymyksen vastanneista). 29 % kertoi, että organisaatiolla on käytössä hallintajärjestelmä, työkalu tai resurssi kestävyysriskien hallintaan. Lisäksi 18 % mainitsi, että vastaajaorganisaatio käyttää ESG-dataa kestävyysriskien hallinnan osana. Noin kymmenesosa (12 %) avoimen vastauksen jättäneistä totesi, ettei heillä ole vielä työkaluja tai muita keinoja kestävyysriskien hallintaan. Lisäksi mainittiin due diligence -prosessit, Code of Conduct -ohjeistus, toimittaja-auditoinnit, ympäristöriskikartoitukset sekä yhteistyö ja vuoropuhelu sidosryhmien kanssa.

"Suurimmat kestävyysriskimme liittyvät raaka-aineisiin: saatavuuteen, ympäristövaikutuksiin ja sosiaalisen vastuun kysymyksiin toimitusketjussa. Riskit ovat sekä maineriskejä että taloudellisia ja operationaalisia riskejä."

– Kyselytutkimuksen vastaaja

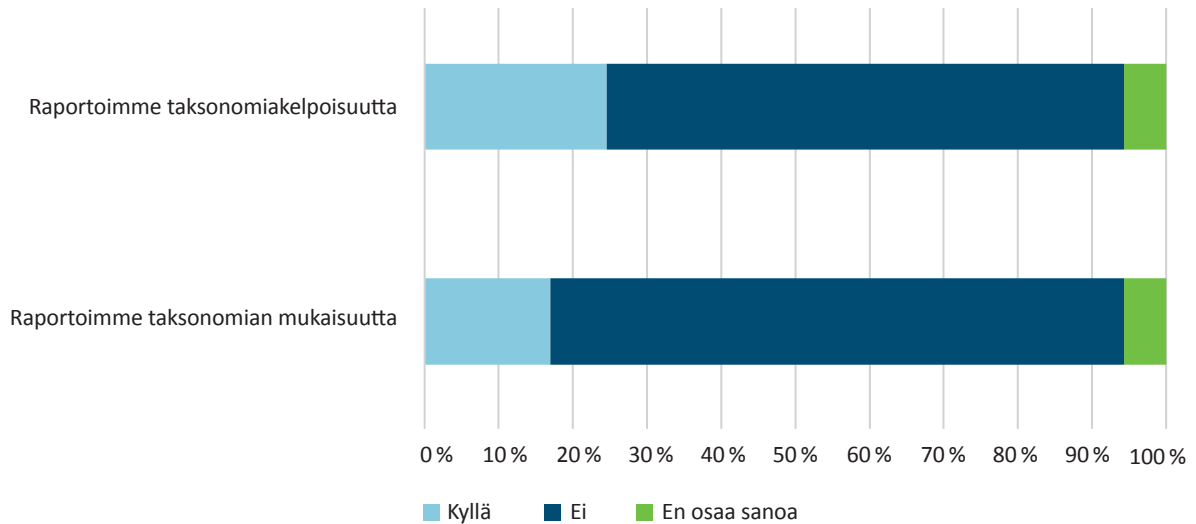
EU-TAKSONOMIA

Euroopan unioni on asettanut kunnianhimoisen tavoitteen hiilineutraaliudesta vuoteen 2050 mennessä, jonka saavuttamiseksi se on luonut niin sanotun Euroopan vihreän kehityksen ohjelman (The European Green Deal). Yksi tärkeä osa tätä ohjelmaa on kestävä rahoituksen luokittelujärjestelmä EU-taksonomia, jonka perimmäisenä tavoitteena on ohjata rahavirtoja ympäristön kannalta kestävämpiin yrityksiin ja ratkaisuihin.

EU-taksonomia perustuu taksonomia-asetukseen (EU) 2020/852 ja sen nojalla annettuihin delegoituihin asetuksiin, jotka luovat kriteeristön sille, millaista liiketoimintaa voidaan pitää EU:ssa ympäristön kannalta kestäväenä. Taksonomia-asetus asettaa sen piirissä oleville yrityksille raportointivelvoitteita, sillä niiden tulee raportoida, mikä osa niiden liiketoiminnasta tai portfolioista on taksonomian teknisten arviointikriteereiden piirissä (taksonomiakelpoista) ja mikä osa tästä liiketoiminnasta täyttää taksonomian kriteerit (eli on taksonomian mukaista).

Vuoden 2022 alusta taksonomia on vaikuttanut yli 500 henkeä työllistäviin pörssiyhtiöihin, pankkeihin ja vakuutusyhtiöihin (niin sanotut NFRD-yhtiöt), ohjaten niihin kohdistuvia sijoituksia pääomamarkkinoilla. Tulevaisuudessa myös suuri joukko muita yrityksiä tulee taksonomian ja raportoinnin piiriin, kun CSRD tulee voimaan ja samalla korvaa NFRD:n velvoitteet.

Yllä kuvattua taustaa vasten tämän kyselyn EU-taksonomiaa koskevan osion tarkoituksena oli selvittää yritysten EU-taksonomiaraportoinnin tämänhetkistä tasoa sekä valmistautumista tuleviin laajeneviin raportointivelvoitteisiin. Siten ensimmäinen kysymys koski yritysten taksonomiaraportointia tai siihen valmistautumista vuonna 2023. Vastausten perusteella 25 % vastaajaorganisaatioista kertoi raportoivansa vuonna 2023 (raportoinnin kohteena vuoden 2022 tiedot) taksonomiakelpoisuutta ja 17 % taksonomian mukaisuutta. Verrattain alhaiset luvut ovat loogisia, sillä EU-taksonomia koskee tällä hetkellä vain kaikkein isoimpia yrityksiä.

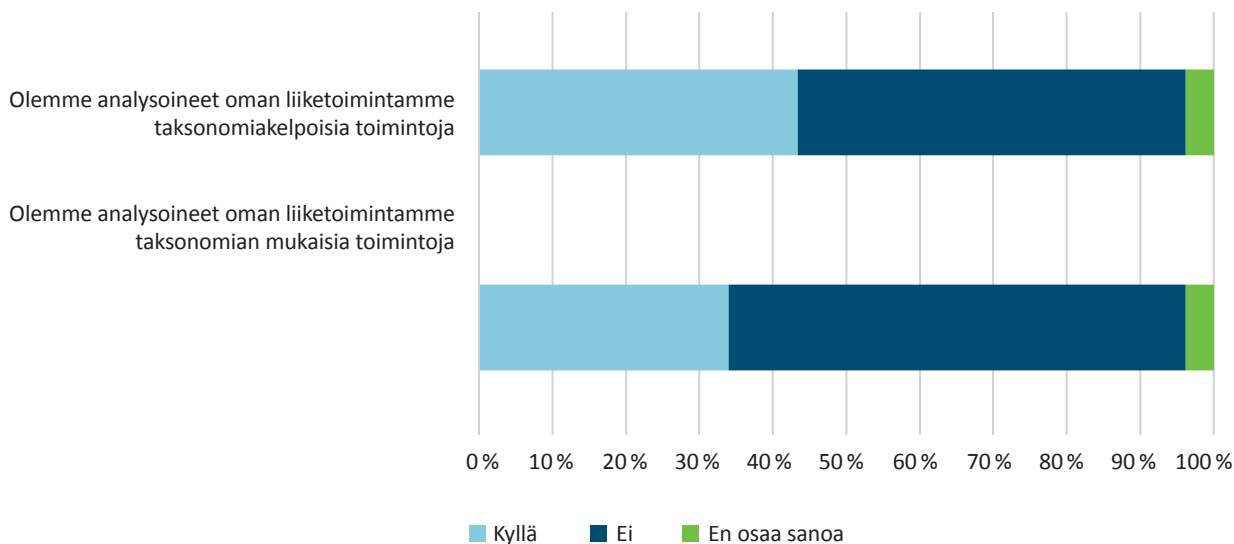
Kuva 10. Taksonomiaraportoinnin laajuus vuoden 2022 tiedoissa

Muiden kuin finanssialan toimijoiden osalta taksonomia-asetus velvoittaa yritykset raportoimaan kolmea keskeistä tunnuslukua sekä kelpoisuuden että mukaisuuden osalta: liikevaihtoa, toimintamenoja (OpEx) ja pääomamenoja (CapEx). Tutkimuksen mukaan taksonomiakelpoisuutta raportoi 13 vastaajaorganisaatiota, joista yhdeksän raportoi taksonomiakelpoista liikevaihtoa, seitsemän taksonomiakelpoisia pääomamenoja ja niin ikään seitsemän taksonomiakelpoisia toimintamenoja. Yhdeksän tutkimukseen osallistuneista vastaajaorganisaatioista raportoi taksonomian mukaisuutta: näistä seitsemän raportoi taksonomian mukaista liikevaihtoa, viisi taksonomian mukaisia pääomamenoja ja kuusi taksonomian mukaisia toimintamenoja. Näin ollen sekä kelpoisuuden että mukaisuuden osalta yleisimmin raportoitava tunnusluku näyttäisi olleen liikevaihtoa koskeva tulosindikaattori ja harvimminkin raportoitu tunnusluku pääomamenoja koskeva tunnusluku.

Finanssialan toimijoiden osalta EU-taksonomia sisältää useita niiden portfolion taksonomiakelpoisuuteen ja taksonomian mukaisuuteen liittyviä erillisiä tulosindikaattoreita. Tältä osin tutkimukseen vastasi 19 finanssialan yritystä, joista seitsemän raportoi taksonomiakelpoisen osuuden sijoitus-, rahoitus-, vakuutus- tai palkkiotuottoportfoliosta ja neljä raportoi taksonomian mukaisen osuuden sijoitus-, rahoitus-, vakuutus- tai palkkiotuottoportfoliosta. Finanssialan toimijoiden osalta pakollinen raportointi taksonomian mukaisuuden osalta alkaa vuonna 2024 (raportoinnin kohteena vuoden 2023 tiedot), mikä selittää suurehkoa eroa kelpoisuuden ja mukaisuuden välillä.

Selvittääksemme pienempien yritysten valmistautumista tuleviin raportointivaatimuksiin, kysyimme, kuinka moni vastaajaorganisaatio on jo arvioinut liiketoimintansa taksonomiakelpoisia ja taksonomian mukaisia toimintoja (huolimatta siitä, onko niitä raportoitu). Tältä osin jopa 43 % vastaajista kertoi jo arvioineensa taksonomiakelpoisia toimintoja ja

34 % taksonomian mukaisia toimintoja. Siten vaikuttaa siltä, että moni vastaajaorganisaatio on jo aloittanut valmistautumisen CSRD-raportointiin myös EU-taksonomian osalta. Toisaalta joukossa oli vielä useita CSRD:n piiriin lähivuosina tulevia yrityksiä, jotka eivät vielä olleet analysoineet EU-taksonomian kriteerejä ollenkaan.

Kuva 11. Taksonomiakelpoisten ja mukaisten toimintojen analysointi

Viimeisenä kyselyssä kysyttiin vastaajaorganisaatioiden suunnitelmista EU-taksonomatietojen varmentamisen suhteen. Tällä hetkellä vastaajaorganisaatioilla ei vielä ole velvollisuutta varmentaa raportointiaan taksonomatietoja, mutta CSRD:n myötä myös EU-taksonomatiedot tulevat pakollisen varmennuksen piiriin. Tähän kysymykseen vastanneista 12 % kertoi suunnittelevansa varmennusta vuoden 2023 tietojen osalta, 12 % vuoden 2024 tietojen osalta ja 20 % vuoden 2025 tietojen osalta. Loput 55 % vastasivat, että ne eivät suunnittele taksonomatietojen varmentamista, mikä oli jokseenkin yllättävä tieto, sillä joukossa oli myös useita yrityksiä, jotka tulevat jossain vaiheessa olemaan CSRD:n ja siten myös pakollisen varmennuksen piirissä. Toisaalta nämä yritykset olivat pitkälti niitä, jotka eivät vielä ole raportoineet tai analysoineet toimintaansa suhteessa EU-taksonomian kriteereihin, joten voi olla, että näissä yrityksissä ei vielä ole selvää kuvaa EU-taksonomian vaatimuksista.

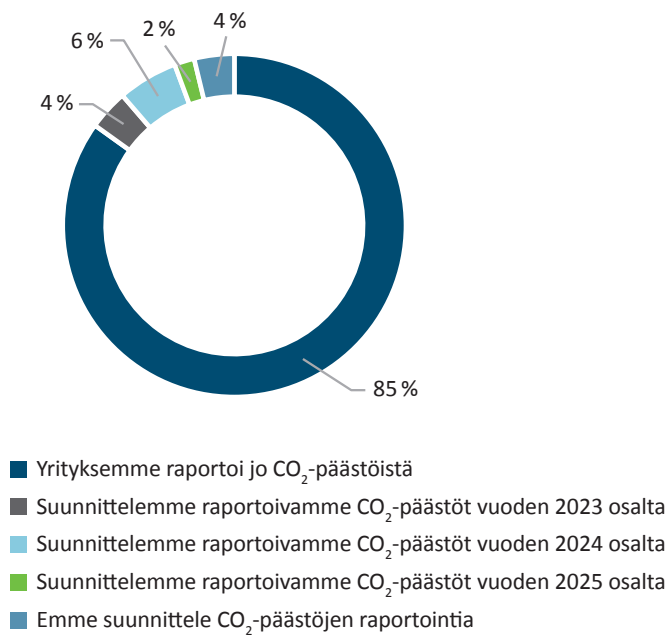
Lopuksi vastaajille annettiin vielä tilaisuus jättää avoin kommentti EU-taksonomiaraportointiin liittyen. Valtaosa mainitsi avoimessa kommentissa, ettei taksonomiaraportointi ole vielä heille pakollista tai koske vastaajayrityksen toimintaa. Toisaalta 29 % vastaajista kertoi seuraavansa taksonomian kehittymistä ja niin ikään 29 % kertoi valmistautuvansa taksonomiaraportointiin. Näin ollen myös avoimet kommentit heijastavat sitä, että vastaajaorganisaatiot seuraavat taksonomiaraportoinnin kehittymistä ja suunnittelevat mahdollisia toimia implementoitavaksi siinä vaiheessa, kun vastaajaorganisaatiot astuvat kyseisen sääntelyn piiriin.

ILMASTO

CSRD yhtenäistää ja tuo uusia vaatimuksia myös yritysten ilmastoon liittyvälle raportoinnille. Raportointi ilmastostandardin (ESRS E1) mukaisesti ei ole kaikille CSRD:n piirissä oleville organisaatioille pakollista, vaan sen olennaisuus kestävyysaiheena arvioidaan muiden raportointiaiheiden tapaan kaksinkertaisen olennaisuuden periaatetta noudattavalla arvioinnilla. CSRD kuitenkin tunnistaa ilmastonmuutoksen laaja-alaiset ja systeemiset vaikutukset koko talouteen, sillä jos organisaatio ei raportoi ilmastostandardin mukaisesti, sen on annettava yksityiskohtainen selvitys olennaisuusanalyysin lopputuloksesta ja siitä, miten se on päätenyt siihen, että ilmasto ei ole sille olennainen kestävyysaihe.

Tässä kyselyssä kartoitettiin organisaatioiden päästöraportoinnin yleisyyttä ja laajuutta, ilmastonmuutoksen ja yritysstrategioiden yhteyttä sekä tiettyjen yleisesti tunnettujen viitekehysten hyödyntämistä ilmastoon liittyvässä johtamisessa ja raportoinnissa.

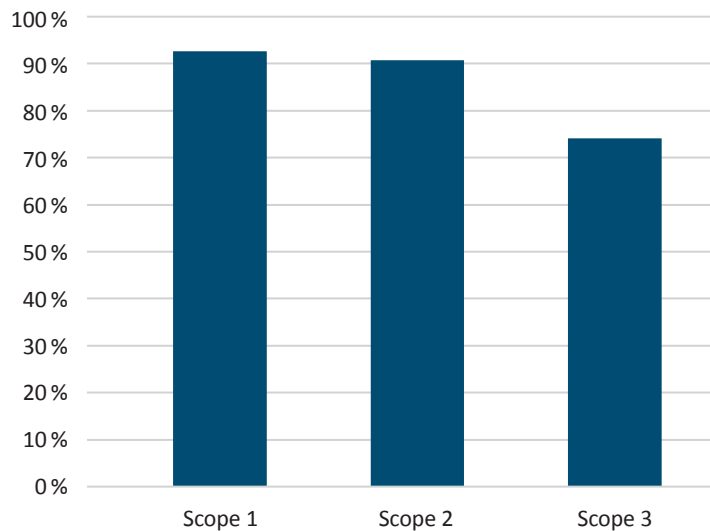
Päästöistä raportointi on vastaajaorganisaatioissa jo yleistä: vastaajista 85 % kertoi raportoivansa CO₂-päästöistään. 11 % organisaatioista aikoo raportoida päästöistä lähitulevaisuudessa, ja vain 4 % vastaajaorganisaatioista ei aio raportoida päästöjään lähitulevaisuudessa.

Kuva 12. Raportoiko yrityksenne CO₂-päästöistä?

CO₂-päästöt voidaan jakaa kolmeen eri päästökategoriaan, organisaation suoriin oman toiminnan Scope 1 -päästöihin, epäsuoriin ostoenergian tuotannosta aiheutuviin Scope 2 -päästöihin sekä arvoketjussa syntyviin muihin epäsuoriin Scope 3 -päästöihin. Scope 3 -päästöt kattavat ennen organisaation omaa toimintaa syntyneet (upstream) ja oman toiminnan jälkeen syntyneet (downstream) päästöt jaoteltuina 15 eri alakategoriaan. Tällä hetkellä organisaatiot voivat valita oman toiminnan kannalta keskeisimmät alakategoriat ja raportoida vain niistä.

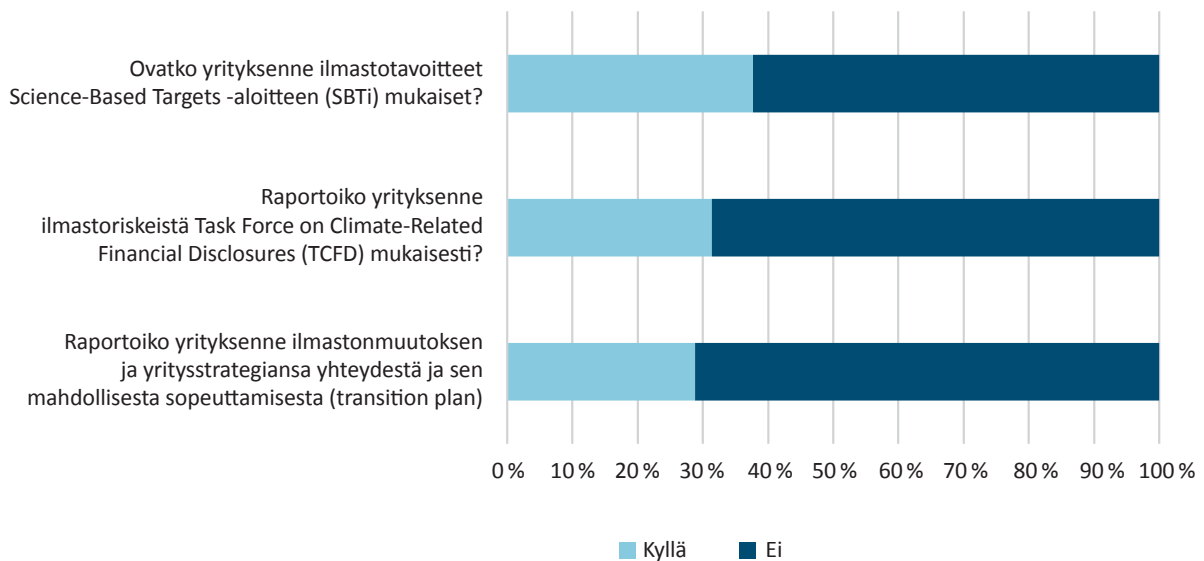
Scope 1 -päästöjen raportointi oli vastaajien keskuudessa yleisintä. 93 % vastaajaorganisaatioista raportoi tai suunnittelee raportointiansa Scope 1 -päästöjään. Scope 2 -päästöistään puolestaan raportoi tai suunnittelee raportointiansa 91 % vastaajista. 74 % vastaajaorganisaatioista raportoi tai suunnittelee raportointiansa Scope 3 -päästöistään. Tulos ei ole yllättävä, sillä Scope 3 -päästöjen laskennassa esiintyy päästöluokista eniten haasteita tarvittavan datan ulottuessa organisaatioiden arvoketjuihin. Scope 3 -päästöt ovat kuitenkin suurella osalla toimialoista kaikista olennaisin päästöluokka, joten CSRD:n tuomat raportointivaatet oletettavasti lisäävät organisaatioiden Scope 3 -raportointia.

Kuva 13. Raportoiko yrityksenne tai suunnitteleeko se raportointia scope 1, scope 2 ja/tai scope 3 päästöistä?

Päästöraportoinnin lisäksi CSRD:n ilmastostandardissa korostuu päästöihin ja ilmastomuutokseen liittyvä johtaminen ja toimintatavat. CSRD korostaa myös ilmastomuutoksen riskejä ja vaikutuksia organisaatioihin sekä sitä, miten liiketoimintaa tulee mahdollisesti sopeuttaa ilmastomuutoksen edetessä ja sen vaikutusten näkyessä yhteiskunnassa sekä fyysisten että transitoriskien kautta. Vastaajaorganisaatioista kuitenkin vain 29 % raportoi ilmastomuutoksen ja yritysstrategiansa yhteydestä ja strategian mahdollisesta sopeuttamisesta. CSRD:n myötä suuri joukko organisaatioita joutuu määrittämään yritysstrategiansa yhteyttä ilmastomuutokseen ja myös muihin olennaisiksi todettuihin kestävyysaiheisiin.

Vaikka sääntelyn määrä kasvaa, myös muiden viitekehyksien käyttäminen ilmastoraportoinnissa on edelleen yleistä. Vastaajaorganisaatioista 31 % raportoi ilmastoriskeistään TCFD:n (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures) mukaisesti. Vastaajaorganisaatioista 38 % kertoi organisaation ilmastotavoitteiden olevan SBTi (Science-Based Targets) -aloitteen mukaisia. TCFD on ilmastomuutokseen liittyviin riskeihin ja mahdollisuuksiin keskittyvä viitekehys, kun taas SBTi puolestaan ajaa tieteeseen perustuvia, kunnianhimoisia ilmastotavoitteita. Lisäksi kyselyssä annetuissa avoimissa kommentteissa tuotiin esille, että vastaajaorganisaation ilmastotavoitteet ovat linjassa SBTi:n tukeman Pariisin ilmastopimuksen kanssa, vaikka kyseinen organisaatio ei ole mukana aloitteessa tai tavoitteet eivät ole SBTi:n hyväksymiä.

Kuva 14. Ilmastotavoitteet ja -strategia, ja niiden raportointi

VIHERPESU

EU:n kestävyysraportointia koskevan sääntelyn yhtenä tavoitteena on osaltaan kitkeä viherpesua (*greenwashing*). Viherpesulla tarkoitetaan harhaanjohtavia tai katteettomia ympäristöväitteitä, joilla pyritään antamaan yrityksestä, tuotteesta tai palvelusta todellisuutta kestävämpi kuva.

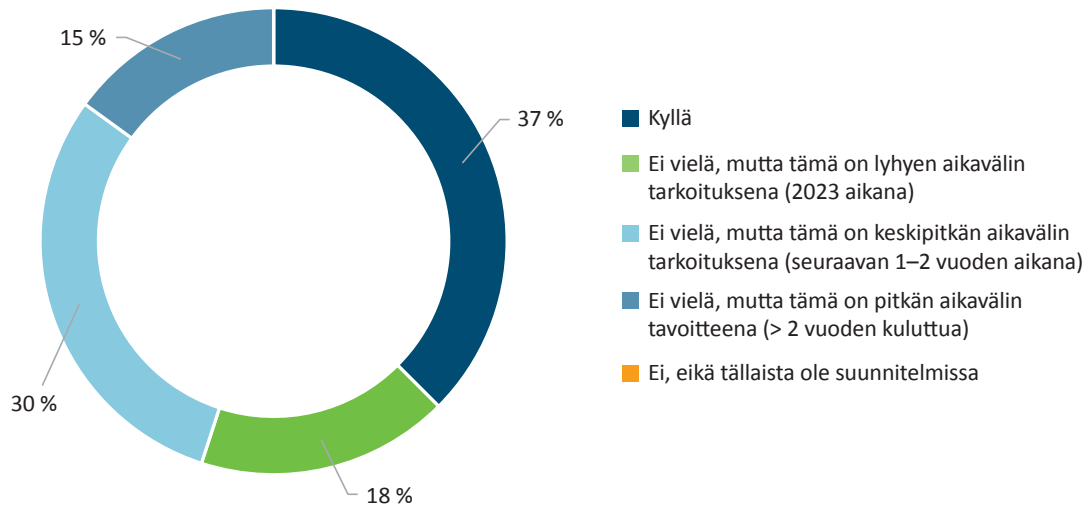
Vaikka viherpesu onkin sinänsä jo vanha ilmiö, siitä on viime vuosina alettu puhua entistä enemmän yritysten vastuullisuuteen keskeisesti liittyvänä teemana. Tämän vuoksi kyselyn viimeisellä, viherpesua koskevalla osiolla pyrittiin kartoittamaan, millaisia prosesseja ja toimenpiteitä vastaajaorganisaatioilla on jo nykyisellään viherpesun tunnistamiseksi, ehkäisemiseksi ja hillitsemiseksi, sekä millaisia suunnitelmia vastaajilla on viherpesun hallintaan.

Vastausten perusteella vajaa kolmannes (28 %) vastaajaorganisaatioista kertoi jo ottaneensa käyttöön prosesseja viherpesun tunnistamiseksi, ehkäisemiseksi ja hillitsemiseksi. Vaikka valtaosalla ei siis vielä nykyisellään ole prosesseja aiheeseen liittyen, erityisen mielenkiintoista oli se, että 13 % vastaajista kertoi suunnittelevansa prosessien käyttöönottoa lyhyellä aikavälillä (vuoden 2023 aikana), 23 % keskipitkällä aikavälillä (1–2 vuoden sisällä), ja 11 % ilmoitti tämän pitkän aikavälin (yli 2 vuoden kuluttua) tavoitteeksi. Ainoastaan 25 % vastaajista ilmoitti, etteivät tällaiset toimet ole heillä suunnitelmassa. Tämän perusteella viherpesu vaikuttaisi siis olevan aihe, jossa tullaan todennäköisesti näkemään suurta kehitystä tulevien vuosien aikana.

"Viherpesun riski liittyy erityisesti sijoitustuotteiden vaikutusten arviointiin sijoittajan roolissa. Viherpesun tunnistaminen on tärkeä osa sijoituspäätösten tekemistä."

– Kyselytutkimuksen vastaaja

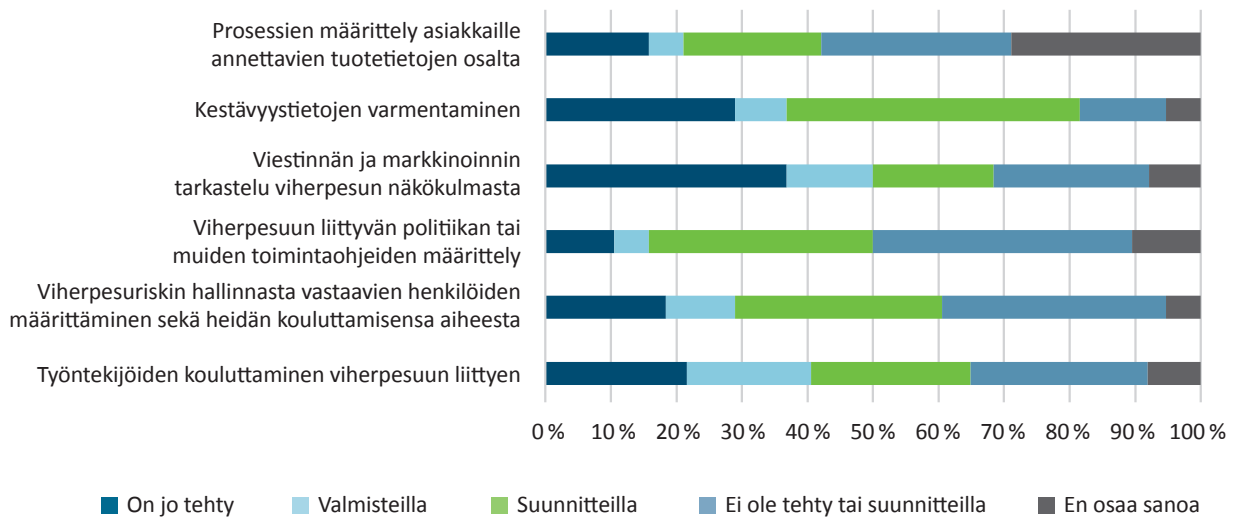

Kuva 15. Onko yrityksessänne otettu käyttöön prosesseja viherpesun tunnistamiseksi, ehkäisemiseksi ja hillitsemiseksi?

Kun kysyimme vastaajaorganisaatioilta, millaisia toimia niillä on jo käytössä, eniten vastauksia saivat seuraavat vastausvaihtoehdot: 1. Viestinnän ja markkinoinnin tarkastelu viherpesun näkökulmasta (26 % vastaajista), 2. Kestävyystietojen varmentaminen (21 % vastaajista) sekä 3. Työntekijöiden kouluttaminen viherpesuun liittyen (15 % vastaajista). *Valmisteilla* olevista toimista suosituimpia olivat niin ikään 1. Työntekijöiden kouluttaminen viherpesuun liittyen (13 % vastaajista), 2. Viestinnän ja markkinoinnin tarkastelu viherpesun näkökulmasta (9 % vastaajista) sekä 3. Viherpesuriskin hallinnasta vastaavien henkilöiden määrittäminen sekä heidän kouluttamisensa aiheesta (8 % vastaajista).

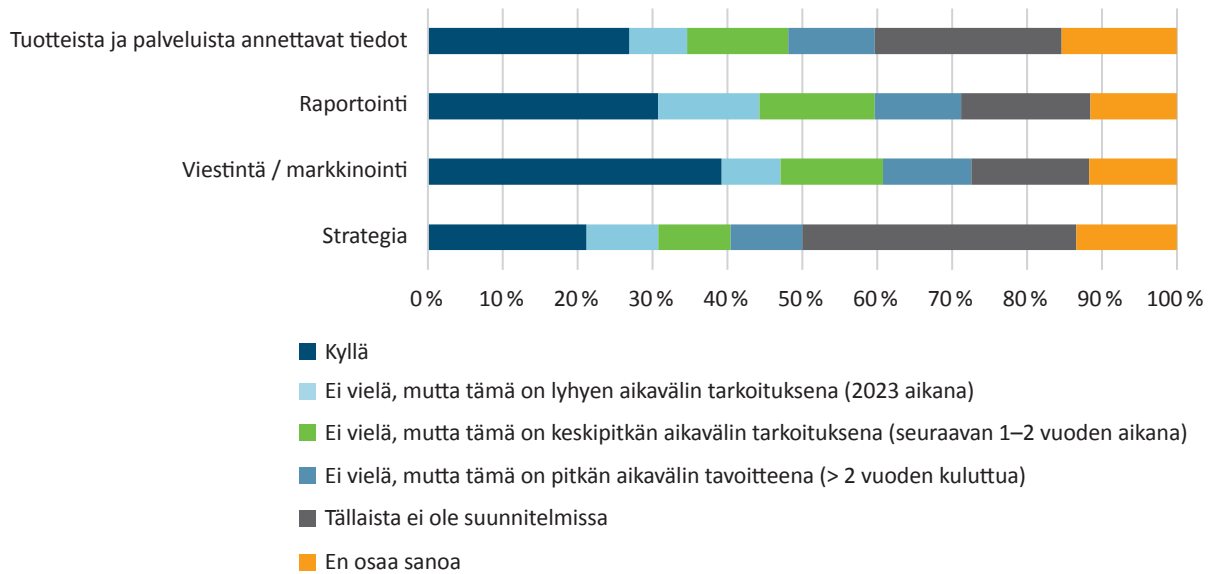
Hyvin mielenkiintoista oli sen sijaan se, että *suunnitteilla* olevien toimien osalta suosituimmaksi vastausvaihtoehdoksi nousi ”Viherpesuun liittyvän politiikan tai muiden toimintaohjeiden määrittely”, sillä jopa 28 % vastaajista kertoi suunnittelevansa tätä. Muita suunnitteilla olevia toimia olivat ”Viherpesuriskin hallinnasta vastaavien henkilöiden määrittäminen sekä heidän kouluttamisensa aiheesta” (25 % vastaajista) sekä ”Prosessien määrittely asiakkaille annettavien tuotetietojen osalta” (21 % vastaajista). Näin ollen vaikuttaisi vahvasti siltä, että vastaajaorganisaatiot ovat siirtymässä viherpesun osalta järeämpiin toimenpiteisiin, joissa määritetään selkeitä politiikkoja ja prosesseja viherpesuun liittyvien riskien hallitsemiseksi.

Kuva 16. Mitä keinoja yrityksessänne on käytössä/suunnitteilla?

Edellä mainittujen kysymysten lisäksi kyselyssä kysyttiin myös, ovatko vastaajaorganisaatiot tarkastelleet erityisesti seuraavia teemoja viherpesuriskin näkökulmasta: 1. Strategia, 2. Viestintä/markkinointi, 3. Raportointi sekä 4. Tuotteista ja palveluista annettavat tiedot. *Strategian* osalta ainoastaan 21 % vastaajista kertoi jo tarkastelleensa organisaation strategiaa viherpesuriskin näkökulmasta, ja 28 % kertoi sen olevan lyhyen, keskipitkän tai pitkän aikavälin tavoitteena. Samaan aikaan suosituin vastausvaihto oli kuitenkin ”Tällaista ei ole suunnitelmissa” (36 %), mistä voidaan päätellä, ettei viherpesun hallinnan strategista merkitystä ole välttämättä vielä täysin tunnistettu.

Ei siis liene yllättävää, että muut kolme tarkasteltavaa teemaa nousivat tuloksissa suosituimmiksi kuin strategia. *Viestintää ja markkinointia* oli arvioitu viherpesuriskin näkökulmasta jo 38 %:ssa vastaajaorganisaatioista, ja jopa 32 % kertoi sen olevan suunnitelmissa. Myös *raportoinnin* osalta moni vastaaja oli jo huomionnut viherpesuriskin (30 %) ja lähes puolella vastaajista se oli lyhyen, keskipitkän tai pitkän aikavälin suunnitelmissa (40 %). Lisäksi yhteensä 26 % vastaajista kertoi jo tarkastelleensa *tuotteista ja palveluista annettuja tietoja* viherpesuriskin näkökulmasta ja 32 % suunnitteli tällaista tarkastelua lyhyellä, keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä.

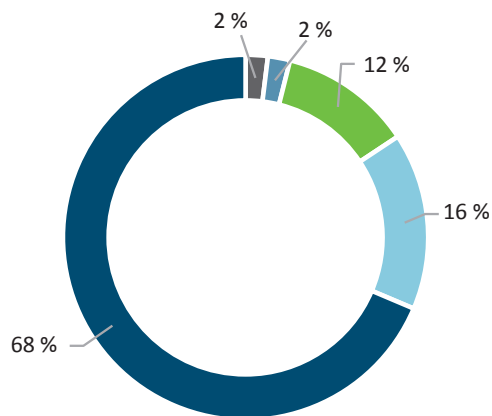

Kuva 17. Onko seuraavia asioita tarkasteltu yrityksessänne viherpesun riski huomioiden?

Edellä kuvattujen kysymysten lisäksi vastaajaorganisaatioille tarjottiin mahdollisuus jättää avoin kommentti organisaation keinoista viherpesun tunnistamiseksi, ehkäisemiseksi ja hillitsemiseksi. Esimerkiksi yksi vastaaja kertoi viestinnän ja vastuullisuuden toimivan yrityksessä tiiviissä yhteistyössä, ja toinen kertoi viherpesun nivoutuvan uutuuksien ja markkinointiviestinnän suunnitteluun. Myös EU:n vastuullisuusääntelyn, ja erityisesti kestävän rahoituksen tiedonantoasetuksen (Sustainable Finance Disclosure Regulation, SFDR), nähtiin tukevan viherpesun poistamista ja tunnistamista sekä läpinäkyvyyden vahvistumista toimijoiden keskuudessa. Viherpesun riskiä pidettiin tärkeänä erityisesti sijoitustuotteiden vaikutusten arvioinnissa sijoittajan roolissa.

Toisessa avoimessa kommenttikentässä kysyimme, mitkä ovat vastaajaorganisaatioiden pääasialliset syyt siihen, että aiheeseen on alettu kiinnittää enemmän huomiota. Tältä osin vastaukset olivat hyvin vaihtelevia. Tärkeimpinä syinä esiin nousivat erityisesti yrityksen oma tahtotila olla luotettava toimija, mutta toisaalta myös kasvavan regulaation asettama paine. Lisäksi esille nostettiin sidosryhmäpaine sekä halu tarjota kuluttajalle selkeämpää tietoa tavaroiden ja palveluiden vastuullisuusvaikutuksista. Myös sijoitustoiminnan puolella aihetta pidettiin hyvin keskeisenä, ja se nähtiin osana sijoittajien velvollisuutta tehdä sijoituspäätökset huolellisesti.

Viimeisenä kaikkia vastaajia koskevana kysymyksenä kysyimme vielä, onko vastaajaorganisaatioissa määritelty seurantaindikaattoreita viherpesuun liittyvien toimenpiteiden arvioimiseksi ja seuraamiseksi. Tämä on selvästi aihe, jossa vastaajaorganisaatiot eivät vielä ole kovin pitkällä, sillä vain 2 % vastaajista kertoi, että näin on tehty. Lisäksi suurin osa eli 69 % vastasi, ettei tällaista ole suunnitelmassa, ja niilläkin, jotka tällaista suunnittelivat, se oli suunnitelmissa vasta keskipitkällä (12 %) tai pitkällä (16 %) aikavälillä, mikä on toki loogista, sillä yritysten pitää ensin määrittää prosessit ennen kuin niitä voidaan alkaa arvioida ja seurata.

- Kyllä
- Ei vielä, mutta tämä on lyhyen aikavälin tarkoituksena (2023 aikana)
- Ei vielä, mutta tämä on keskipitkän aikavälin tarkoituksena (seuraavan 1–2 vuoden aikana)
- Ei vielä, mutta tämä on pitkän aikavälin tavoitteena (> 2 vuoden kuluttua)
- Tällaista ei ole suunnitelmassa

Kuva 18. Onko yrityksessänne määritelty seuraintaikkaitoreita viherpesuun liittyvien toimenpiteiden arvioimiseksi ja seuraamiseksi?

Kyselyn viimeinen kysymys koski ainoastaan finanssialan toimijoita ja siinä pyrittiin selvittämään, miten viherpesu on huomioitu näiden vastaajaorganisaatioiden riskiluokituksissa. Tältä osin vastauksissa oli selvää hajontaa: 7 % kertoi, että se katsotaan ESG-liitännäiseksi riskiksi, 20 %:ssa se katsottiin osaksi maineriskiä, ja 27 %:ssa osaksi operatiivista riskiä. Toisaalta suurin osa (40 %) vastasi, ettei asiaa ole tällä hetkellä huomioitu ollenkaan, eikä 7 % osannut vastata. Vastausprosentti tähän kysymykseen jäi kuitenkin alhaiseksi, eikä tuloksista voi siten tehdä päätelmiä vakiintuneista markkinakäytännöistä.

Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että vastaajaorganisaatiot ovat kaiken kaikkiaan vielä hyvin alussa viherpesua koskevissa teemoissa. Tämä ei sinänsä ole kovin yllättävää, sillä viherpesua koskeva keskustelu on noussut vahvemmin esille vasta viime vuosina, ja toisaalta EU:n viherpesua vastaan suunnittelema sääntely on toistaiseksi pitkälti suunnitteilla tai astumassa voimaan lähivuosina.

Samaan aikaan suunta vaikuttaa kuitenkin positiiviselta, sillä iso osa vastaajista kertoi suunnittelevansa viherpesuun liittyviä toimia tulevien muutaman vuoden aikana. Mikäli tässä kyselyssä kerrotut suunnitelmat käyvät toteen, valtaosalla vastaajaorganisaatioista olisi muutaman vuoden sisällä jo määritetty ja käytössä toimia viherpesun tunnistamiseksi, ehkäisemiseksi ja hillitsemiseksi. Toisaalta on mahdollista sanoa, että enemmänkin pitäisi tehdä; esimerkiksi Euroopan komission vuonna 2020 tekemässä markkinatutkimuksessa¹ kävi ilmi, että jopa 53,3 % yritysten

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0085>

tarkastelluista ympäristöväitteistä oli epämääräisiä, harhaanjohtavia tai perusteettomia ja 40 %:sta ei esitetty riittävää näyttöä. Näin ollen olisi tärkeää, että yritykset ottaisivat tarkempaan syyniin erityisesti tuotteista ja palveluista annettavat tiedot, mitä tähän asti vain 26 % vastaaja-organisaatioista kertoi tehneensä.

"Julkaisemme tiedeperusteisia vastuullisuuslukuja ja olemme sitoutuneita tiedeperusteiseen vastuullisuuteen. Kerromme asiakkaille avoimesti, mitä julkaisemamme luvut ottavat huomioon ja millaisia epävarmuuksia niihin liittyy. Viestintä ja vastuullisuus toimivat yrityksessämme tiiviissä yhteistyössä."

– Kyselytutkimuksen vastaaja

JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämä kyselytutkimus tarjoaa katsauksen kestävyysraportoinnin nykytilaan ja käytäntöihin Suomessa. Tutkimuksen perusteella moni suomalainen yritys on jo kestävyystyössään pitkällä. Kestävyystietoja koskeva sääntely kehittyy kuitenkin kovaa vauhtia, ja samalla kehittyvät myös sidosryhmien odotukset. Yrityksiltä odotetaan entistä enemmän sekä konkreettisten toimien että raportoinnin saralla.

Tutkimuksesta käy ilmi, että organisaatioissa on erilaisia käytäntöjä sille, kenen vastuualueelle kestävyysteemat ja vastuullisuus kuuluvat. 86 % vastaajaorganisaatioista raportoi, että sillä on kestävyysasioihin nimetty vastuuhenkilö tai -henkilöitä. Kestävyystiimiin kuuluvien henkilöiden lukumäärä kuitenkin vaihteli vastaajaorganisaatioiden kesken, eikä ollut sidoksissa koko henkilöstön määrään. Osalla vastaajaorganisaatioista oli nimetty yksi vastuullisuusasiantuntija tai -johtaja, kun taas osalla vastuullisuuteen liittyviä tehtäviä oli sisällytetty osaksi muuta työnkuvaa. Vastuuhenkilöiden nimeäminen kestävyysteemoihin viittaa kuitenkin siihen, että vastaajaorganisaatiot pyrkivät edistämään ja vastuuttamaan kestävyysraportointiaan.

Vastaajaorganisaatioista arviolta 61 % on tulevan CSRD-raportoinnin piirissä. Kaikilla vastaajaorganisaatioilla oli käytössään ainakin jonkinlaisia mittareita, joiden avulla ne mittaavat kestävyystavoitteidensa etenemistä. Tutkimuksen perusteella jotkin vastaajaorganisaatiot kuitenkin kokivat, että mittareiden selkeydessä on vielä parannettavaa. Vastaukset asettuivat välille 2–5, ja suosituin vastausvaihtoehto oli 3 (40 % vastaajista).

Suurin osa vastaajaorganisaatioista kertoi määrittäneensä kestävyysohjelmassaan tavoitteita olennaisille aiheille. Enemmistö (68 %) vastaajista mainitsi raportoinnin suurimpina haasteina datan laadun, keräämisen ja saatavuuden. Tutkimuksen perusteella vastaajaorganisaatiot kaipaavat myös parempia työkaluja ja uusia teknologiaratkaisuja kestävyysraportoinnin tueksi.

Laajenevaan kestävyysraportointiin liittyvinä suurimpina mahdollisuuksina nähtiin organisaation ja toimintatapojen kehitys, yritysten vastuullisuustyön vauhdittuminen ja raportoinnin läpinäkyvyyden ja laadun parantuminen. Läpinäkyvyys ja raportointikäytäntöjen yhtenäistäminen ovat esimerkkejä CSRD:n tavoitteista, joita osaltaan tukee CSRD:n edellyttämä pakollinen varmennus. Valtaosa (65 %) tutkimukseen osallistuneista organisaatioista kertoi suunnittelevansa vastuullisuustietojensa varmennuksen aloittamista seuraavan 2–3 vuoden aikana.

Lisäksi vastaajat nostivat esiin kestävyysraportoinnin myönteisinä vaikutuksina esiin sitoutuneemman henkilöstön, vastuullisuusteemojen nousun johtoryhmän ja hallituksen agendalle ja sitä kautta aidosti osaksi

strategiaa ja liiketoimintaa, sijoittajien tiedonsaannin parantumisen sekä kestävyysasioiden nousun vahvemmin osaksi taloushallintoa ja olemassa olevia prosesseja. Vastauksista voi päätellä, että kestävyysraportoinnilla nähdään olevan parhaimmillaan merkittävä positiivinen vaikutus yrityksen toimintatapoihin ja vastuullisuustyön integrointiin organisaatioissa.

Moni vastaajaorganisaatio kuitenkin korosti sitä, että yritys on vasta suunnittelemassa tulevan lainsäädännön mukaisia raportointitoimenpiteitä. Lisäksi muutama vastaaja nosti avoimissa kommentteissa esiin, että tulevat vaatimukset tuntuvat haastavilta, ja että vastaajaorganisaatioilla on vaikeuksia pysyä kasvavien vaatimusten perässä. Valtaosalla vastaajaorganisaatioista vaikuttaakin olevan vielä tekemistä tuleviin raportointivaatimuksiin vastaamisessa, mutta toisaalta tutkimuksen tulokset osoittavat, että tulevan sääntelyn vaatimukset on osittain tunnistettu, ja että niihin tähtäviä toimenpiteitä on suunnitteilla.

Myös kestävyysriskien hallinnan merkitys tunnistetaan, mutta vakiintuneet käytännöt hakevat vastaajaorganisaatioissa vielä muotoaan. Kestävyysriskejä oli yleisesti ottaen tunnistettu vastaajaorganisaatioissa hyvin, sillä vastaajista lähes kaikki (94 %) kertoivat tunnistaneensa kestävyysriskejä. Tutkimuksen perusteella vastaajaorganisaatioissa on tarve kehittää etenkin kestävyysriskien hallinnan työkaluja ja näistä työkaluista raportoimista. Nämä osiot saivat tutkimuksessa heikoimmat tulokset, ja esimerkiksi vain 7 % vastaajaorganisaatioista raportoi riskienhallintaan liittyvistä työkaluista ja toimenpiteistä erittäin hyvin. Noin puolet (56 %) vastaajaorganisaatioista kertoi, että organisaatioilla on käytössään vain vähän tai jonkin verran työkaluja tai muita keinoja kestävyysriskien hallintaan.

Lähes puolet vastaajista on tunnistanut kestävyysriskieikseen ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden liittyvät riskit. 29 % vastaajista nosti esiin sosiaaliset riskit, kuten ihmisoikeusriskit ja työturvallisuuden kattaen koko toimitusketjun. Lisäksi hyvään hallintotapaan liittyviä riskejä kuten lahjonta ja sisäpiiritiedon väärinkäyttö tunnistettiin 19 %:ssa avoimen vastauksen jättäneistä vastaajaorganisaatioista.

41 % kysymykseen vastanneista vastaajaorganisaatioista kertoi, että niiden keskeisin kestävyysriskien hallinnan työkalu on riskien arviointi. 29 %:lla vastaajista oli käytössä järjestelmä, työkalu tai resurssi kestävyysriskien hallintaan. Lisäksi 18 % mainitsi, että vastaajaorganisaatio käyttää ESG-dataa kestävyysriskien hallinnan osana. 12 % avoimen vastauksen jättäneistä totesi, ettei heillä ole vielä työkaluja tai muita keinoja kestävyysriskien hallintaan.

EU:n taksonomia-asetus koskee tällä hetkellä vain isoimpia yrityksiä, ja harva kyselytutkimukseen osallistuneista vastaajaorganisaatioista kuului vielä tähän joukkoon. Moni vastasikin, ettei se ole vielä taksonomiareportoinnin piirissä, mutta seuraa lainsäädännön kehittymistä. Tulevaisuudessa asetus tulee kuitenkin koskettamaan entistä suurempaa osaa yrityksistä. Sekä taksonomiakelpoisuuden että taksonomian mukaisu-

den osalta yleisimmin raportoitava tunnusluku oli vastaajaorganisaatioissa liikevaihtoa koskeva tulosindikaattori, ja harvimmin raportoitu tulosindikaattori oli pääomamenot.

85 % vastaajaorganisaatioista kertoi raportoivansa jo CO₂-päästöistään, ja 11 % vastaajista aikoi tehdä niin lähitulevaisuudessa. Scope 1 -päästöjen raportointi oli yleisintä, sillä 93 % vastaajaorganisaatioista raportoi tai suunnitteli raportoivansa Scope 1 -päästöjään. Scope 2 -päästöjen osalta vastaava luku oli 91 %. Vastaajaorganisaatioista 74 % raportoi tai suunnitteli raportoivansa Scope 3 -päästöistään. Monella toimialalla Scope 3 -päästöt ovat kuitenkin kaikkein olennaisin päästöluokka, joten CSRD lisäänee organisaatioiden raportointia jatkossa etenkin Scope 3 -päästöjen osalta.

Vain vajaa kolmannes vastaajaorganisaatioista kertoi raportoivansa ilmastonmuutoksen ja yritysstrategiansa yhteydestä sekä strategian mahdollisesta sopeuttamisesta. CSRD tulee velvoittamaan yrityksiä määrittämään strategiansa yhteyttä ilmastonmuutokseen ja muihin olennaisiksi todettuihin kestävyysaiheisiin sekä raportoimaan tästä, eli suuri osa tutkimukseen osallistuneista vastaajaorganisaatioista joutuu tämän osalta kehittämään toimiaan ja raportointiaan tulevaisuudessa.

Viherpesun hallinnan ja ehkäisemisen merkitys oli niin ikään tunnistettu vastaajaorganisaatioiden keskuudessa, mutta työkalujen toivottiin kehittyvän lähivuosien aikana. Viherpesuun liittyvien riskien hallinta ja viherpesun ehkäiseminen oli lähes puolella vastaajaorganisaatioista suunnitteilla lyhyellä, keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä. 25 % kertoi, ettei vastaajaorganisaatiolla ole käytössään prosesseja viherpesun hallintaan ja ehkäisemiseen eikä sellaisia ole suunnitteilla. Tutkimuksen perusteella on kuitenkin nähtävissä, että viherpesun hallinnan ja ehkäisemisen toimenpiteet tulevat oletettavasti kehittymään lähivuosina.

Yhteenveto

- Tutkimuksen perusteella vaikuttaa siltä, että kestävyysraportointikäytäntöjen yhtenäistämiseksi on tarvetta. Ensimmäiset CSRD:n piiriin astuvat yritykset tulevatkin todennäköisesti omalla kestävyysraportoinnillaan määrittämään paljon sitä, miten kestävyysraportointia yrityksissä tullaan toteuttamaan, millaisia prosesseja integroidaan yritysten toimintaan, ja millaisia työkaluja yritykset ottavat käyttöön kestävyysraportointinsa tueksi.
- Moni kyselyyn vastanneista organisaatioista tuntui olevan vielä alkuvaiheessa lähes kaikissa kyselyn osa-alueissa. Tulevan sääntelyn vaatimuksia ei siis vielä ole täysin tunnistettu, mutta CSRD:n voimaantulo portaittain lisännee aihepiirin tuntemusta ja toimenpiteiden integrointia organisaatioissa seuraavien vuosien aikana.
- Työkalujen puuttuminen oli vastaajaorganisaatioiden keskeinen haaste sekä raportoinnissa että riskienhallinnassa. Tutkimuksen perusteella voidaankin todeta, että organisaatioissa oli vaihtelevia käytäntöjä kestävyysraportointiin ja kestävyysriskien hallintaan.
- Myös raportointia kestävyysriskien hallinnan mahdollisista työkaluista tehtiin toistaiseksi vastaajaorganisaatioissa vielä melko vähän, vaikka CSRD tulee edellyttämään aiempaa läpinäkyvämpää raportointia esimerkiksi työkaluista ja raportointikäytännöistä kestävyysriskien osalta.
- Moni vastaajaorganisaatio oli jo aloittanut valmistautumisen CSRD:n mukaiseen raportointiin myös EU-taksonomian osalta. Toisaalta joukossa oli vielä useita CSRD:n piiriin lähivuosina tulevia yrityksiä, jotka eivät vielä olleet analysoineet EU-taksonomian kriteerejä omaa liiketoimintaansa vasten.
- Suurin osa vastaajaorganisaatioista raportoi jo CO₂-päästöistään kattaen erityisesti Scope 1- ja 2 -päästöt. Scope 3 -päästöistä raportoidaan huomattavasti vähemmän, mikä ei ole yllättävää, sillä näiden epäsuorien päästöjen osalta tunnistetaan yleisesti haasteita mm. datan saatavuuden kanssa.
- Myös vastaajaorganisaatioiden strategian ja ilmastonmuutoksen yhteydestä sekä strategian mahdollisesta sopeuttamisesta ilmastonmuutoksen vaikutusten myötä raportoidaan vielä suhteellisen vähän. CSRD:n myötä suuri joukko organisaatioita joutuu vielä pohtimaan strategiansa mahdollisia sopeuttamistarpeita sekä yhteyttä ilmastonmuutokseen.
- Suuri osa vastaajista kertoi suunnittelevansa viherpesun tunnistamiseen ja ehkäisemiseen liittyviä toimia toteutettavaksi lähivuosien aikana. EU:n viherpesua koskeva sääntely on valmis-teilla, joten viherpesun vastaiset käytännöt tulevat todennäköisesti kehittymään lähivuosina.

